

MAGYAR L

T. „Dunaposta“

BUDAPEST

Főszerkesztő és szerkesztésért felelős:
dr Paál Árpád

Laptulajdonos: **SZENT LÁSZLÓ NYOMDA R-T.**
Felelős igazgató: **FOLLMANN GÉZA**
Törvénykezési bej. szám: Tr. B. 11/11. Jun. 1938.

Főmunkatárs: **dr Gyárfás Elemér**

GAFENCU KÜLÜGYMINISZTER PÁRIZSBAN

Rómában és Belgrádban is várják az odaérkezését

Párizsból jelentik: Gafencu külügyminiszter csütörtökön a késő esti órákban megérkezett a francia fővárosba. Gafencu külügyminiszter fogadtatásán megjelent *Bonnet* francia külügyminiszter, *Tatarescu* párizsi román nagykövet és *Surics* párizsi jugoszláv követ.

Gafencu külügyminiszter az eddigiek szerint szombattig marad Párizsban. Szombaton továbbutazik Róma felé és vasárnap *Ciano* olasz külügyminiszter vendége lesz. Valószínűnek tartják, hogy Gafencu külügyminiszter Belgrádba is ellátogat.

A világsajtót élénken foglalkoztatja Gafencu külügyminiszter útja. Az olasz lapok méltatják Károly király és Gafencu külügyminiszter eredményes külpolitikáját.

A szovjet helyettes külügyminisztere eredménytelenül kísérletezett Bucurestiben

Bucurestiből jelentik: Beavatott körökből származó értesülés szerint *Potemkin*, a szovjet helyettes külügyi népbiztosa több vezető román politikussal megbeszélést akart folytatni, mikor

Ankara felé való repülőútját megszakítva, a szovjet bucuresti követsége épületében pihenőt tartott. *Potemkinnek* azonban értésére adták, hogy Bucurestiben nem látják célszerűnek a szovjet megbízottjával való tanácskozást. Ankarából való visszatérésekor a szovjet népbiztos valószínűleg ismét kísérletet tesz ilyen megbeszélésre.

A francia jobboldali sajtó aggodalmait a szovjettel folyó tárgyalások miatt

Párizsból jelentik: A jobboldali sajtó nagy nyugtalansággal figyeli a Párizs London és Moszkva között folyó tárgyalásokat. Franciaországnak óvatosan kell eljárni, amikor védővezetéknek kidolgozásán fáradozik. A szövetséges hadseregnek nem számbeli erejére, hanem fegyverzetére, fegyverzettségére és szervezetségére kell különös tekintettel lenni. A szovjet hadseregnek több mint harmincezer kipróbált tisztjét gyilkolták meg, vagy menesztették és minden kiképzés nélküli alantás tisztet neveztek ki felelősségteljes helyekre. Így alantás tisztekből minden átmenet nélkül hadosztályparancsnokok lettek. A lapok azt a következtetést vonják le, hogy amikor Franciaország életbiztosítást akar kötni, akkor ne egy csödbement biztosító intézethez forduljon.

A kötelező katonaiszolgálat bevezetése Angliában

Chamberlain miniszterelnök bejelentette a vonatkozó törvényjavaslatot és kérte annak gyors elfogadását. Minden 20-21 éves angol férfit behívnak katonai kiképzésre. — Az angol kormány hajlandó a világkérdések megoldására általános megegyezésről tárgyalni

Londonból jelentik: Az angol alsóháznak nagyfontosságú ülése volt szerdán délután. Kérdésekkel kezdődött az ülés. Arról tudakozódtak egyes képviselők, hogy Norvégia, Svédország és Finnország biztonságáért is hajlandó-e Anglia szavatosságot vállalni. *Buttler* külügyi államtitkár azt válaszolta, hogy ez államok érdekében nincs szükség szavatosságvállalásra.

Az angol-francia-szovjet közötti katonai szövetség kérdését is újból feszegették. *Chamberlain* azt felelte, hogy hétfőn tett nyilatkozatához nincs hozzátenni valója. (Akkor azt mondta, hogy a szovjettel minden irányban még folynak a tárgyalások, s ezek eredményéről korai volna nyilatkozni.)

További kérdések folytán *Chamberlain* miniszterelnök kijelentette, hogy az angol kormány rokonszenvvel fogad minden olyan kísérletet, amelynek a célja általános megegyezést létrehozni a fegyverkezések korlátozásának tekintetében és új utat nyitni a kereskedelmi forgalom számára. Az angol kormány kész megfontolni bármilyen javaslatot, amely a nyersanyag jobb ellátását célozza. Az angol kormány kész általános érdekű

kérdésekben megbeszéléseket kezdeni a német kormánnyal, ha meggyőződik arról, hogy Berlin szívesen látja a megbeszélés tervét.

A király fölhatalmazást kap az állampolgárok bizonyos csoportjának fegyverbe szólítására

Az alsóház ülésének további folyamán az ellenzék vezéreinek, *Attlee* őrnagynak a kérdésére

Az angol kormány nem tarthatja fenn azt a korábbi ígéretet, hogy békeidőben nem vezetik be a kötelező katonai szolgálatot

Ma sincs békeidő. — Bírói döntés elé kerül, hogy mentesítő ok lehet-e, ha valakinek lelkiismereti meggyőződése tiltja a fegyveres szolgálatot

Chamberlain miniszterelnök a következőkben arról szólott, hogy önkéntes elhatározásra nem lehet bízni a katonai szolgálatot, mert ez

Chamberlain miniszterelnök hosszabb nyilatkozatban ismertette a minisztertanács elhatározását az általános védkötelezettségre vonatkozólag.

— Az angol kormány, — mondotta — újból megvizsgálta azokat az intézkedéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy Angliának nemzetvédelmi téren a teljes felkészültséget biztosítsák. Vizsgálatunk eredménye azt mutatja, hogy a katonai erők mozgósításának jelenlegi módszerei elavultak, mivel azon a feltevésen alapulnak, hogy a háború csak olyan hosszabb feszültségű korszak után következhetik be, amely alatt időnként a békeállapotról áttérni a háborús állapotra. Egyszóval: a jelenlegi helyzetben az általános, vagy részleges mozgósítás csupán olyan előkészítés után történhetik meg, amely veszélyeztetné az államot és amely különböző minden egyes fegyvernemre. Különösen veszedelmes lenne ez akkor, ha a háború váratlanul törne ki. A mai időkben talán a háború nem látszik éppen fenyegetőnek és mégis az általános körülmények annyira bizonytalanok, hogy kívánatosnak látszik bizonyos elővigyázatosági intézkedések életbe léptetése olyan módon, hogy az ne igazsággal adt esetben a közvéleményt, mint ami biztosan megtörténne, ha mozgósítást hirdetne a kormány. Következésképpen a kormány elhatározta, hogy törvényjavaslatot nyújt be a törvényhozáshoz. A törvényjavaslat címe a tartalék és segéderők törvénye. Célja az, hogy egyszerűsítse a jelenlegi eljárást és felhatalmazza az uralkodót arra, hogy a minisztertanács határozata nyomán a különböző minisztériumok utasítást kaphassanak, hogy az állampolgárok bizonyos csoportjait fegyverbe szólítsák. A jelenlegi törvény időleges jellegű, éppen úgy, mint egy másik, ezt később követő törvény is és reméljük, hogy a törvényhozás mindkettőt gyorsan megszavazza és felhatalmaz bennünket, hogy minél gyorsabban tettekhez lássunk.

A más államokért való szavatosságvállalás siettetni a kötelező katonai szolgálat kimondását

Chamberlain azután így folytatta:

— Az összes többi európai államok már megkapták kormányuktól azt a felhatalmazást, amelyet ennek a törvényjavaslatnak alapján kérünk és elrendelhetik a részleges mozgósítást. A kormány számot vetett azokkal az új kötelezettségekkel, amelyeket az utóbbi hónapban vállalt a törvényhozás jóváhagyásával és ennek a gyakorlatban való alkalmazására is új eszközök megszerzése szükséges. Ismétlem, hogy az általunk egyes államoknak adott biztosítékoknak célja éppen úgy, mint a más kormányokkal folytatott tárgyalásaink célja nem az előkészítés, hanem a megelőzés. Figyelembe véve ezt a baráti demokratikus államok óhajlásának megfelelően úgy véljük, hogy az országok által a fegyverkezés tekintetében kifejtett már eddig is óriási erőfeszítések ellenére semmi se nyújthat a világnak jobb bizonyítékot arról az elhatározásunkról, hogy szembeszállunk az uralomra törekvők minden kísérletével, mint ha elfogadjuk a kötelező katonai szolgálat elvét, amely általánosan elfogadott az európai szárazföldön.

végeredményben igazságtalanságokra vezet, egyik állampolgárra áldozatot ró, a másikat fölmenti ilyen áldozathozattól. Igaz, hogy

...orvosi állapot...
 ...amikor minden állam minden energiaforrását felhasználja, hogy készen álljon a háborúra, amikor a béke fönntartásában való bizalom megrendült és amikor az egész világ tudja, hogy európai viszály esetén nem hetek, hanem néhány óra leforgása alatt benne lehetünk a háború örvényében, senki sem állíthatja azt, hogy valamilyen határozott értelemben békekorszakot élünk. Az általunk tett intézkedés tehát csak a béke biztosításához járulhat hozzá.

Ezek után a miniszterelnök a kötelező katonai szolgálatra vonatkozó törvényjavaslat lényegesebb részeit ismertette. Elmondotta, hogy ez adott helyzetben a katonai kiképzés kötelezővételéről kell gondoskodni. Ezt a kötelező kiképzési rendszert egyelőre három évre veze-

lik be a törvény hatályát a parlament aztán évről-évre meghosszabbíthatja. Az erre vonatkozó törvényjavaslatot jövő héten terjesztik a parlament elé. E törvényjavaslat szerint minden 20—21 éves angol férfit katonai sorozás alá vesznek. Ezek kiképzése Anglia területén történik s csak háború esetén küldhetők a kiképzett katonák határon túlra is. A kiképzés ideje hat hónap. Annak letelte után a kiképzettek választhatnak, hogy vagy a szárazföldi hadseregbe lépnek be három és fél évre, vagy a rendes haderő tartaléksapataiba. Akinek lelkiismereti meggyőződésével ellenkezik a fegyveres szolgálat, az bírói döntéssel fölmenthető, ha vállalja a háborus iparban és egyéb hadfelszerelési munkában a szolgálatot.

Chamberlain még bejelentette, hogy a háborus felkészülés érdekében a kormány több adónem fölemelésére tesz javaslatot s hogy a hadiüzemekben való nyereszkesedés korlátozására külön intézkedéseket fognak tenni.

A miniszterelnök nyilatkozata fölött csütörtökön indul meg a vita.

ügyvivő az angol-olasz egyezmény értelmében lette meg, amelyben mindkét fél kötelezte magát, hogy értesítik egymást a katonai intézkedésekről.

Az olasz fővárosban nagy érdeklődéssel, de meglepődés nélkül fogadták az angol kormány elhatározásának híreit.

A *Corriere della Sera* a kérdéssel foglalkozva azt írja, hogy ez az elhatározás kizárólag az angol zsebeket és az angol idegeket érinti. Tévedés volna azt hinni, hogy az olasz és a német kormányt aggodalommal töltene el ez a hír. A brit kormány elhatározása nem jelent meglepetést, még kevésbé megfélemlítést. Olaszország és Németország tisztában van a kérdés jelentőségével.

Henderson angol nagykövet mégis beszélhetett a német külügyminisztériummal, s közölte az angol kormány új elhatározásait

Berlinből jelentik: A lapok cáfolják, mintha Ribbentrop német külügyminiszter udvariasságból nem fogadta volna Henderson berlini angol nagykövetet. Megállapítják a lapok, hogy Ribbentropnak a jugoszláv külügyminiszterrel folytatott tárgyalásai miatt, valóban nem volt ideje fogadni Hendersont.

Henderson berlini angol nagykövet egyébként szerdán találkozott Weltzecker német külügyi államtitkárral és közöttük félórás megbeszélés folyt le. A megbeszélésen az angol nagykövet közölte, hogy Anglia bevezette az általános védkötelezettséget és felvilágosítást adott a most folyó diplomáciai tárgyalásokról. Weltzecker államtitkár tudomására hozta az angol nagykövetnek, hogy Hitler vezérkancellár holnap beszédében ki fog térni ezekre a kérdésekre is.

Általános helyeslés az angol közvéleményben. Közönyös fogadtatás Németországban

Londonból jelentik: Az angol közvélemény általános helyesléssel fogadta az általános védkötelezettség bevezetését. Londonban a kormány lépését nagyjelentőségű fordulópontnak tartják Európa történelmében.

Másik londoni jelentés szerint az angol munkáspárt ellenjavaslatokat jelentett be a kormány elhatározásával szemben. Az ellenjavaslatokat csütörtökön veszi az alsóház tárgyalás alá.

Londonból jelentik: A *Daily Telegraph* berlini jelentése szerint Németországban nem okozott különös meglepetést az angol általános védkötelezettség bevezetésének híre. Német körök véleménye szerint ez a lépés csak az angol kormányt érinti. Az angolok elhatározásának katonai szempontból nincs jelentősége.

Másik berlini jelentés szerint Németországnak nem okoz aggodalmat, hogy a kontinensre szállítható úgynevezett expedíciós angol hadsereg létszáma jóval növekszik. Teljesen mindegy, hogy 100 ezer, vagy háromszázezer angol katonát szerzi majd ugyanazt a tapasztalatot. Németország teljesen közönyösen, váll-

vonogatással fogadja az angol védkötelezettség bevezetését.

Az angol kormány közölte elhatározását az olasz kormánnyal

Rómából jelentik: Ciano olasz külügyminiszter szerdán fogadta a római angol ügyvivőt. Az angol ügyvivő közölte Ciano gróffal, hogy az angol kormány bevezette a kötelező katonai szolgálatot. Ezt a bejelentést az angol

A palesztinai és sziriai arabok levelet intéztek Roosewelthez

Az amerikai flotta áthajózik a Csendes-Oceánra

Kairóból jelentik: A palesztinai szírek végrehajtó bizottsága levelet intézett Rooseveltnél. A levélben arra kéri az amerikai elnököt, hogy mentse meg Palesztinát és Szíriát a demokráta államok elnyomásától. Kéri, lépjen közbe és éppen az angol-francia és wilsoni ígéretük alapján vigye keresztül, hogy biztosít-

va legyen Palesztina és Szíria önrendelkezési joga.

Londonból jelentik: A Panama-csatornát arra az időre, amíg az amerikai flotta átkel a Csendes-óceánra, elzárták a kereskedelmi forgalom elől.

A furcsa ember

Írta: Dabasi György

Azt mondta a számadó-gulyás, hogy szép halála volt.

Erre a faluháza udvarán mélyen hallgattak az emberek. Hosszan néztek maguk elé. Kalapjukat kézben tartották. Egyik-másik a csizmája orrával vonalakat húzgat a porba.

Néhány perc után megszólalt Pór Gerő, a tömzsi gazda:

- Furcsa ember volt az istenadta.
- A többiek bólintottak.
- Az. Node mindegy.

Széledtek a dolguk után. Ki a jegyzőt kereste, ki pedig az írnot. Elballagott a számadó-gulyás is. Sietett, hiszen egy emberre és két pulira hagyta a gulyát. Már pedig a határban sokféle kárt tehet a jószág. Például arrafelé is, a Fűzesben, ahol azt a furcsa embert találta, holtan. Mára hajnalban. Békében feküdt a hűvös patak partján. Az arca fehér volt, a haja lobogó, mint a fekete láng, a két ajka piroslott, akár a parázs. Előbb úgy hitte, hogy csak alszik. Karjait széjjel tárta, mintha a világot szeretne volna magához ölelni. Hanyatt feküdt. Mellette volt a táskája, előtte meg különös szerszámja állt. Csak azután döbbsent arra, hogy halott, mikor hozzája ért. És akkor, hogy a homlokára tette a kezét, tisztán hallotta, miként sirt a patak, fák füvek, szépen hallotta a távolság nyöszörgését is. Egy vadgalamb nagyon szomorúan bugott a patak tulsó partján.

Ezért jelentette a számadó-gulyás a faluházán, hogy a furcsa embernek igencsak szép halála lehetett.

Senki sem tudta, hogy ki volt tulajdonképpen.

Bonczos Barnabásnak hívták, így mondta a kocsi Kovács özevegye, akinél lakott.

Három hónap előtt érkezett a faluba. Gyalogosan, fáradtan, éhesen, porosan. És mégis mosolygva.

Három hónap előtt még gyöngye tavasz volt. Akkor, egyik hét szombatján, Bonczos Barnabás megállt a Kicsi-hegy tetején és sajnálkozva nézett vissza a nagyvárosra, melyre azután se, soha nem emlékezett szívesen.

Mert ez a tülekedő nagyváros égő sebet szakított a szívében is, a lelkében is.

A kezében lógatta minden vagyonát. Egy kicsi, kopott táskában volt néhány eset, pár tömlő festék, hóna alatt göngyölt vászondarabokat szorongatott. És a vállán nyugodtan ült Szajkó, a színes papagáj. Ennyi volt minden, amit magáénak mondhatott. De kitarotán kísérte utján a két-napos koplalás és vele volt széttiport szerelme, mely legalábbis annyira kínozza lelkét, ahogyan testét az éhség.

Szemöldöke néha megrándult, mintha sírásra készülődött volna. Szájíze keserű volt. Éles, sápadt arcában mégis végtelen békesség lakott.

Fönt, a Kicsi-hegy tetején tiszta volt a napfény. Barátságos hangon szólt Bonczos Barnabáshoz a csönd, szeretettel vigasztalták a madarak és kedves barátként üdvözölték a szépeket suttogó százasodó fák.

— Mi szeretünk téged — suhantak elébe egyenként. — Mi nem adunk el, mi nem hagyunk cserben, mi sose rugjuk kékre éhező testedet, nem marjuk ki érzékeny lelkedet. Mi szívesen látunk bármikor. Csak jöjj közbénk és nekéd adjuk titkainkat.

— Neked adjuk titkainkat — kiáltotta a távolság.

— Neked adjuk — bólintott minden szín.

— Neked, nekéd — mondta a fa, a hegy, a fű, a csönd, a dal, a síkság, a felhő és minden állat.

— A tiéd vagyok — szólott le ékköves trónjáról a tündöklő természet.

Ott lenn, a völgyekben, otromba kémények nyújtózkodtak. Tömören füstöltek. A házak között szürkén lengett a piszkos levegő. Ott éltek lent, a kisebb-nagyobb völgyekben azok az emberek, akik őt könyörtelenül kiverték maguk közül.

Hiába kínálta nekik a szépet.

— Testvérek, figyeljétek a szavamra. Kérlek titeket, hallgassatok meg. Nemcsak örökös robot az élet. Nemcsak vak rohanás, bomlott tülekedés. Aldozatok a lelketeknek is. Aldozatok a szépeknek. Megtanítalak benneteket, hogy miként kell azt. És ha tudjátok ezt, akkor sohasem fáradtok el. Ne gondoljátok, hogy be akarok csapni titeket. Amiért nem bírom se a kalapácsot, se a csákányt, se a csillét? Igaz, nem bírom. Nagyon sokszor próbáltam már. Nem bírom. De csak azért, mert éheztem... mielőtt megszülettem volna. Bevallom, még sok mindent nem tudok. Nem tudok hazudni, nem tudok csalni, nem tudok nagyokat mondani, nem tudok semmiféle aljas dolgot elkövetni... veletek szemben. De ismeretek sok csudálatos titkot, enyém a természet, enyém minden tiszta gondolat... és ha adtok nekem naponta egy falat kenyert, cserébe nektek adom mindezt. Sohasem lesztek fáradtak, csüggedtek, elégedetlenek. Figyeljétek el testvérek, több ez, mint a mocsos arany, több, szebb, istenibb, mint a verejték, értékesebb, mint az uzsora, a kizsákmányolás, a számítás, sok-

A „Csányi levéltár” története

Arad város nagyértékű ajándéka a Román Tudományos Akadémia részére

Arad. Saját tud. Röviden már hírt adtunk arról, hogy Arad város tanácsa a Román Akadémiának adományozta a híres, történelmi értékű, Csányi-féle levéltárt, amelynek érdekes történetét tudósítónk az alábbiakban ismerteti:

Arad város határozatával kapcsolatosan megállapítható, hogy Arad város felbecsülhetetlen tudományos értékű, történelmi adatokat tartalmazó gyűjteményt ajándékozott a bucaresti Román Akadémiának. A rendelkezés jelentőségét kétszen tudják felmérni, hiszen még az aradiak sem tudják — néhány szakavatott kivételével — hogy milyen gazdag adatbánya az eddig Aradon őrzött

„Csányi-levéltár” történelmi, társadalomtudományi, stb. szempontból.

— Milyen iratokat tartalmaz a Csányi-levéltár? — erre a kérdésre világítsunk rá a riport keretében.

Az 1948–49-ik forradalmi esztendőben Erdély közigazgatását kormánybiztosra ruházták át és a kolozsvári kormánybiztosi hivatal — Erdélyben először! — irattárban gyűjtötte össze a szabadságharc idejében kiadott és beérkezett iratokat, jelentéseket. A levéltár Csányi Lászlótól, az egyik kormánybiztostól nyerte a nevét és ezen a néven ismerik a külföldi tudományos szakörök is.

Hogyan került Aradra a kolozsvári kormánybiztosság levéltára?

1849...

A szabadságharc máglyája kihunyóban... A Kárpátok felől özönlök az orosz sereg... A segesvári síkon a kozákok lándzsái és ágyúcsövek küldik a halál üzenetét... Világosnál az eldobott fegyverek csörögnek és az öngyilkos katonák, tisztek bevölvere dörrönnék...

A kolozsvári kormánybiztosság menekül. Az erdélyi kormánybiztos, Boczó Dániel, aki ekkor immár az ötödik, rendelkezik: „A hivatal Aradra menekül és az irattárat is oda kell szállítani!”

És a szabadságharc erdélyi kormánybiztosságának levéltára, — amelyet őt kormánybiztos: gróf Vay Miklós, Beöthy Ödön, Csányi László és Boczó Dániel rendelkezése gyűjtötték, — Aradra érkezik.

A kozák lovak patája már az Arad—Temesvár felé vezető úton veri fel a port és az osztrák sereg Pest-Budán megkezdi a megtorlás munkáját. Az aradi vár tövében is elkészülnek a bitók és a kivégző sortűzek dörrönnék...

A „Csányi-levéltár” keresztapjának tragédiája

Csányi László, aki már az első felelős minisztérium közlekedés ügyének vezetője, Budán várja be végzetét. Beöthy Ödön már Hamburgba menekült és az utolsó kormánybiztos, Boczó Dániel az aradi utcai harcokban rohamkéses fegyverrel küzd, mint közlegény. Mi történt vele?... akkor tűnt el a történelem véres színpadáról. Csányi László volt erdélyi kormánybiztos, az akkor már felelős minisztérium tagját bilincsesbe verik és a hadbírósg kimondiva a halált: „kötél általi kivégzés...”

Csányi László, aki az Aradon őrzött levéltár „keresztapja” volt, mosolyogva megy a bitó alá és elkéri a hóhértól a kötelet, mielőtt a nyakába hurokna:

— E pillanatban sem sajnálok semmit, — mondotta — még ezt is szívesen elviselem... — és áhitattal hajolt a kötéltre, amelyet ajkával illet.

A levéltár további sorsa

Az 1848–49-ik esztendő szabadságharcok összeomlása után ki is gondolt volna arra, hogy itt Aradon maradt az erdélyi kormánybiztosság levéltára?... Csak évek hosszú sora után fedezték fel az aradi vármegyeházán és Varjassy Árpád, a Kőrcsey Egyesület akkori elnöke kérésére helyezték el a közművelődési egyesület irattárában. A tulajdonjog ekkor még a nagyfotosságu kulturális munkát végző aradi egyesületé volt, de néhány esztendő múlva — néhány muzeális értékű emléktárggyal, dokumentummal együtt — ajándékozás útján Arad város birtokába került.

Amidőn felfedezték, hogy a levéltárban milyen értékes, nagy jelentőségű okmányok vannak a forradalmi harcok esztendeiről, a legkivá-

lább tudósok kezdték meg a rendszerezést és az áttanulmányozás munkáját. A „Csányi-levéltár”-at, — amelyben az egykori tisztviselők által 11-ől 5325-ig voltak számozva az iratok — az 1892. évben tanulmányozták át először gondosan. Megkezdtek a rendszerezést munkáját és ekkor jöttek rá, hogy az értékes levéltár néhány irata az idők sodrában elkallódott. — A rendszerező munka során három részre osztották fel a Csányi levéltár iratait:

1. Az erdélyi kormánybiztosság közigazgatási jellegű iratai.

2. Levelek, rendelkezések, jelentések. — A levéltárban 771 levelet találtak, amelyek csaknem mind magyar nyelven irattak. Románnyelvű levél, jelentés: 5 darab és németnyelvű levél: 1 da-

A pénzügyminisztérium engedélyezte a vállalati részvények utólagos felülbélyegzését

Bucurestiből jelentik: A pénzügyminisztérium értesítette a Gyáriparosok Országos Szövetségének központi irodáját, hogy a kormány elfogadja felülbélyegzés végett azokat a vállalati részvényeket is, amelyek kibocsátása óta a három éves határidő eltelt. Ennek a rendelkezésnek a megértése végett rövidesen vázoljuk az előzményeket.

A bélyegilletékekről szóló törvény 1933 február elsején életbe léptetett módosítása arra kötelezte az összes részvénytársaságokat, hogy részvényeiket a kibocsátás alkalmával mutassák be a pénzügyminisztériumnál, ahol a részvényekre rávezetik a törvényben előírt 1.4 százalékos aránylagos bélyegilleték lefizetésének igazolását. A részvénytőke után ugyanis a vállalatoknak 1.4 százalékos illetéket kell leróniuk.

A részvényeknek a pénzügyminisztériumnál felülbélyegzés végett való bemutatása az 1933-iki törvény értelmében akkor válik kötelezővé, amikor az illető részvénytársaság a részvényeket akár a megalakulás, akár a későbbi alaptőkeemelések alkalmával kibocsátja. Minthogy azonban az 1933-iki törvény semmivel sem büntette azokat a részvénytársaságokat, akik a felülbélyegzést elmulasztották, a vállalatok igen nagy hányada ennek a bemutatási kötelezettségnek nem tett eleget, sőt sok esetben a részvényeket ki sem nyomatták.

A pénzügyminisztérium ezen a helyzeten változtatni akart és evégett oly törvénytervezetet készített elő, amely már szankcióval sújta azokat a részvénytársaságokat, amelyek részvényeiket lebélyegzés végett nem küldik be a minisztériumnak. Ez a megszigorítás a bélyegtörvény 1939 április elsején életbelépett módosításában kifejezésre is jutott abban az értelemben, hogy azok a részvénytársaságok, amelyek részvényeik felülbélyegzetését a kibocsátástól számított három év alatt nem ejtik meg, a már befizetett 1.4 százalékos illetéket elvesztik és ezt ismét be kell fizetniük.

A Gyáriparosok Szövetségének kérdésére a pénzügyminisztérium most olyan választ adott, hogy ezt a három éves határidőt nem 1939 április elsejétől, hanem a részvénykibocsátás napjától kell számítani. Így tehát azok a vállalatok, amelyek részvénykibocsátásától a három év eltelt, a

rab, amely Bem apó, az erdélyi harcok irányítójának írása.

3. Befegyztelen akták, nyugták, amelyek képpen Vay és Beöthy kormánybiztosok idejéből származnak.

A mult pora lehull a fakuló levelekről...

Mintha egy kalandos, érdekes történelmi regényt olvasna a jelenkor embere, amidőn átlapozza a sárga, fakuló iratokat, leveleket, amelyekből a havasok között lefolyt csaták, égő falvak füstje, inség, reménykedés és kétségbeesés emléke árad... Itt találhat meg Hatvani Imre parancsnok brádi csatáiról szóló jelentéseit és Kemény Kálmán ezredes portyázó küzdelmeinek leírását. A román szabadsághős, Avram Iancu is levelet írt az egykori erdélyi kormánybiztossághoz és Simeon Prodan Probu nagybányai jelentéseire, felhívásaira is rátalálhat a poros akták között. — Román történelmi szempontból óriási értékű dokumentumok ezek, amelyeket most dolgoznak fel. És Petőfi Sándor nyomait, aki 1848 márciusában toll helyett fegyvert ragadott, őrzik még az iratok: Petőfi különleges küldetéssel érkezett Kolozsvárra az erdélyi kormánybiztoshoz, — a pénzügyminisztérium hatalmas összegű pénzt bízott rá, amelyet futári minőségben vitt Erdélybe.

Nem egy riport, hanem szakkönyv keretében tartozik, hogy megemlítsük még mindazokat a felbecsülhetetlen tudományos értékű okmányokat, amelyekből nemcsak érdekes történelmi, hanem a mult homályába vesztett egykori társadalmi, közigazgatási, hadügyi kérdésekre világíthatunk rá. Most csak a nem tudományos felkészültségük számára érdekes, különleges emlékeket tártunk fel, — akit közelebből érdekel a Csányi-levéltár adathalmaz, a közeljövőben megjelenő kitérő tanulmányból kielégítheti tudomány-szomját...

A „Csányi-levéltár” — amelyből az idők sodrában, sajnos, elveszett néhány darab, most rövidesen a Bucurestti Román Akadémia birtokába kerül. Az osztrák és oroszok által letört szabadságharc után Aradra menekült levéltárról le-törtlik az idők porát, hogy a kutatók rendelkezésére bocsáthatassák.

Nedeczky Ferenc.

már befizetett 1.4 százalékos illetéket elvesztették és ezt az alaptőke után ismét le kell róniuk. A kormány azonban most még nem akarja alkalmazni ezt a súlyos megtorlást és engedélyt ad a késedelembe lévő részvénytársaságoknak arra, hogy részvényeiket most mutassák be a pénzügyminisztériumnak a lebélyegzés végrehajtása végett. A részvényekhez mellékelni kell egyúttal az 1.4 százalékos illeték befizetésére vonatkozó hivatalos nyugtát is.

Férfizarándoklat Máriaradnára

Temesvár. Saját tud. Jelentettük, hogy ezidén a szokásos férfizarándoklatot május 7-én tartják a máriaradnai kegyhelyre. A zarándoklatot Pacha Agoston dr. megyéspüspök vezeti. Wégling János apátkanonok, a férfizarándoklati egyesület elnöke, akinek kezében a rendezés munkája összpontosul, most állapította meg a zarándoklat részletes programját.

A zarándoklat reggel fél öt órakor indulnak el a temesvári nagypályaudvarról különvonaton, a vonat a gyárvárosi állomáson, valamint a vonal többi állomásain is megáll, de csak zarándoklatok szállhatnak fel arra.

Reggel hét órakor érkeznek meg a kegyhelyre és zárt sorokban vonulnak fel a kegytemplomhoz, amelynek feljártánál P. Genszky Jukundján szentferecndi házfőnök mond üdvözlőbeszédet. A templomban nyomban megkezdődik a gyónás és szentáldozás. Az áldoztatást a főpásztor végzi. Kilenc órakor Első József szent-széki tanácsos, jánosföldi plébános mond szentbeszédet német és magyar nyelven, majd a püspök a szentmisét mutatja be és a nagy szentégségi körmenetet végzi. Délután keresztutú ajátosság lesz, amelynek befejeztével Lichtenberg Rezső dettai plébános mond szentbeszédet magyar és német nyelven.

A zarándoklat este hét óra után érkeznek vissza Temesvárra a helybeli gyárvárosi állomásról a gyárvárosi plébániatemplomba vonulnak, ahol befejező ájtatosság lesz szentégsi áldással.

Elsőáldozási

emléképek,

két színben, csinos, izléses kivitelben, kapható kiadóhivatalunknál,

A nagyobb méretűek (18×27 cm.) ára 2'50 lei, a kisebb méretűek (14×23 cm.) ára 1'50 lei.

Időszerű kérdések:

Anémet gyarmatok

I.

Azon erőteljesek között, amelyek a múlt század utolsó negyedében a világpolitikára hatottak, a legjelentősebb a németek hatalmas lendülettel meginduló gyarmatosító tevékenysége volt. A németek aránylag későn — csak a nyolcvanas évek közepén — kezdtek meg a gyarmatosítást, amikor a brit és francia gyarmatbirodalmak körvonalai már nagyjában kialakultak és a két nagyhatalom között, éppen a gyarmatok kérdésében, súlyos ellentétek merültek fel.

A kisállamiság laza szervezetéből egységes állammá kovácsolt német birodalom az 1870—71-ik évi porosz-francia háború után még anynyi belső nehézséggel küzdött, hogy olyan nagyarányú gazdasági és katonai megterhelést jelentő vállalkozásra, mint a gyarmatosítás, nem is gondolhattak. A nemzet zömének nem is volt különösebb érve a gyarmatpolitika jelentőségének és előnyének megítélésére és maga Bismarck is hosszú évekig közömbös volt a kérdés iránt, sőt egyesenes visszautasító magatartást tanúsított a magánkörökben felmerült gyarmatosító tervekkel szemben. Elutasító magatartásából csak akkor engedett, amikor a hetvenes évek vége felé egyes óceániai szigeteken szorgalmas német telepesek virágzó ültetvényeket létesítettek és ezek védelmére a Tonga és Samoa szigetekkel haditengerészeti szénállomások telepítésére szerződést kötött. Amikor azonban a hamburgi Godeffroy-cég samoi ültetvényeinek állami támogatására benyújtott javaslatát 1880 április 14-én a birodalmi gyűlés néhány szavazattöbbséggel elutasította, kedvét szegve fordult el ismét a gyarmatosító tervek felé.

Míg a hivatalos német politika azt tartotta, hogy Németország kontinentális állam, melynek gyarmatokra szüksége nincsen, addig

a német közvéleményben egyre jobban kialakult a gyarmatosítás jelentőségének és szükségének gondolata.

A gyarmatosítás rendkívüli gazdasági és politikai előnyeit felismerő kereskedelmi és politikai körök kezdeményezésére magánegyesületekben és a sajtóban nagyarányú propaganda indult meg a gyarmatosítás gondolatának népszerűsítésére. Előbb a Hohenlohe-Langenburg herceg vezetése alatt álló „Deutscher Kolonialverein”, majd a több hasonló egyesületből alakult „Deutsche Kolonialgesellschaft” igyekezett a gyarmatosítás gondolatát népszerűsíteni és a tömegek érdeklődésének felkeltése mellett a kormányzatot, a kereskedelmi és pénzügyi köröket meggyőzni a gyarmatosítás politikai és nemzetgazdasági előnyeiről.

Az első német gyarmatok

Bismarck felfogása azonban az volt, hogy a gyarmatosítás nem az állam, hanem a magánosok feladata és az első kezdeményező lépést is magánosok tették meg. Lüderitz brémai kereskedő 1883-ban a délnyugatafrikai Angra-Pepuena öbölben a benézült törzsfőnöktől 50.000 km²-nyi területet vásárolt és azzal a kéréssel fordult Bismarckhoz, hogy szerzeményét fogadja állami védelem alá. Bismarck a kérésnek eleget is tett és elhatározását a brit kormánnyal is közölte, amikor pedig az első kezdeményezés sikerétől felbuzdulva brémai és hamburgi kereskedők Togóban és Kamerunban több telepet létesítettek. 1884 nyarán Nachtigal Gusztáv főkonzult a Mówé ágynaszádon Afrikába küldte, hogy hivatalosan is vegye a birodalom birtokába az új német területeket.

Az első kezdeményező lépés után

gyors iramban indult meg a német gyarmatosítás.

Kelet-Afrikában a „Gesellschaft für Deutsche Kolonisation” megbízásából Peters Károly, a híres utazó a Zanzibarral szemben fekvő partvidéken egészen a nagy tavakig hódított. Uj-Guineá-

ban és a szomszédos szigeteken a „Deutsche Neuguinea-Gesellschaft” szerzett magának gyarmatterületet 1884-ben, míg a következő évben a Salamon- és Marshall-szigeteken létesültek német gyarmattelepök, 1899-ben pedig hoeszas diplomáciai tárgyalások után a Karolina, Marianna és Palau szigetek, majd Samoa kerültek német fennhatóság alá. Végül

1898-ban Kínától 99 évre haditengerészeti célokra kibérelték Kiaucsau kikötőt,

majd az 1911 november 4-én kötött szerződés értelmében a franciáktól szerezték meg Kamerun keleti és déli részét, aminek ellenében lemondtak a Marokkóra vonatkozó igényeiről és Chari környékén adtak át bizonyos területeket. Ezzel a németek gyarmatosító munkájára befejezést is nyert.

A német gyarmatosítás elsősorban az angolok érdekeit veszélyeztette, akik már régen aggodalommal figyelték gyors iramát és csakhamar

Helgolandért — Zanzibar

A német gyarmatosítás nem történt olyan tervszerűen, mint az angolok és franciák gyarmatbirodalmának kiépítése. Az angolok és franciák törekvései arra irányultak, hogy földrajzilag összefüggő, politikai, hadászati és gazdasági gyarmategységeket szervezzenek, mint a ma már teljesen zárt brit indiai beltenger és a keletafrikai gyarmatterület, vagy a Földközi-tengernek a teljesen francia hatalmi körbe tartozó nyugati-medencéje az összefüggő észak-afrikai gyarmatterülettel együtt. A német gyarmatosítás, a két nyugati gyarmati nagyhatalom tervszerű gyarmatosító munkájával ellentétben, ötletszerű magánvállalkozás volt és valóban nem szolgált előre elgondolt katonai célokat. A német hatalmi politika súlypontja a kontinensen nyugodott; a birodalomnak óceáni tengerpartja nem lévén, gyarmatait csak hosszú és kerülő úton közelíthette meg; szétzórtságuk miatt pedig nem is tudta egységes gyarmatbirodalom keretébe összefoglalni. De ehhez nemcsak a földrajzi és stratégiai adottságok hiányoztak, hanem hiányzott a birodalom vezetőiből egy ilyen tervnek még az elképzelése is, pedig a múlt század végén, mikor Afrikában a politikai határok még nem alakultak ki

felismerték, hogy e téren nem a francia, hanem a német a veszedelmesebb versenytárs. Ennek megfelelően már a németek első lépéseitől kezdve minden lehetőséget megtekintve, hogy a német gyarmatosítást megakadályozzák, vagy legalább is fékezzék nagy lendülettel. Az ausztráliai Queensland már 1883-ban sürgette Uj-Guinea birtokbavételét, a délfrikai kormány pedig a délnyugatafrikai partok gyors megszállását kívánta az anyaországtól.

Amikor pedig Lüderitz szerzeményét Bismarck a birodalom védelme alá helyezte, az angolok azonnal birtokba vették a Becsuánaföldet és a Kalahári sivatagot, hogy a németek és a búrok közvetlen érintkezését megakadályozzák. Kamerun birtokbavételénél a Mówé öt nappal előzte meg az ugyane célból kirendelt Flirt angol ágynaszádot, amire az angolok a herrarók felállításával feleltek. A helyzet különösen a kelet-afrikai területek birtokbavételénél élesedett ki, amikor a brit zsoldban álló zanzibári szultán támasztott nehézségeket és csak egy német hajóraj támadó fellépésére kényszerült 1885-ben Dar-es-Salaam és Pangani kikötők átengedésére. Az afrikai kérdés végül a berlini Kongó-egyezményben jutott nyugvópontba, amelyben az érdekelt hatalmak megállapították a status quo-t és kölcsönösen kinyilatkoztatták, hogy a fehér faj érdekében egy európai háborus bonyodalom esetén az afrikai birtokok semlegesek maradnak.

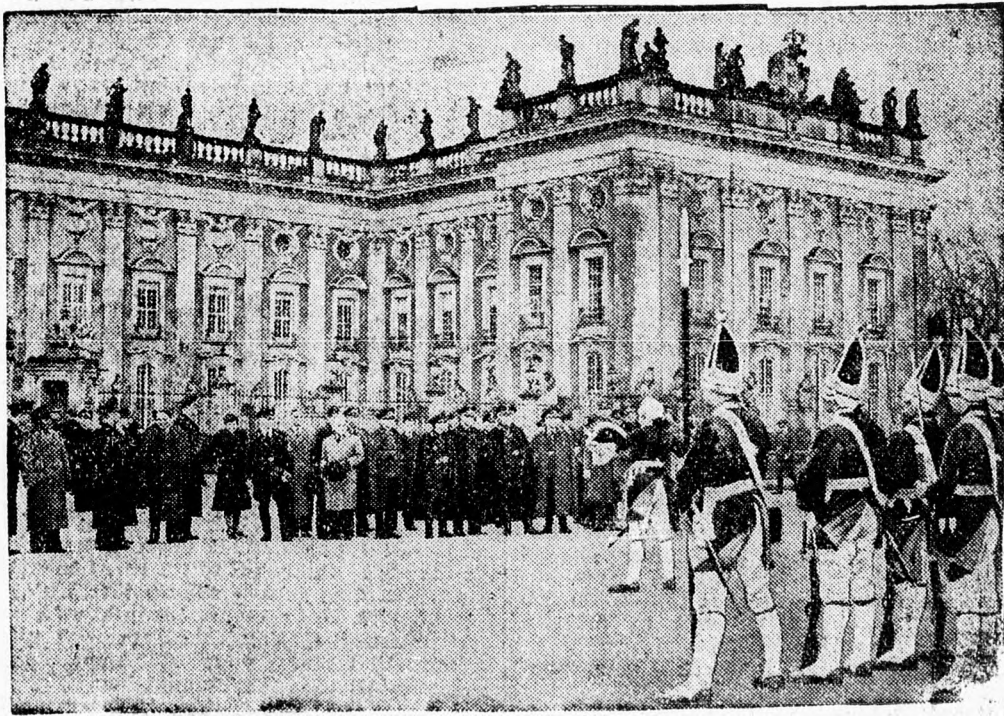
teljesen, a németeknek lehetősége nyílt volna arra, hogy Kelet-Afrikában egy Zanzibártól a Nílus forrásvidékéig terjedő összefüggő gyarmatbirodalmat szervezzenek.

A gyarmatosítás első lendülete azonban Bismarck kancellárságának utolsó éveiben elcsúszott. A gyarmatok nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket, az azonnali nagy haszon helyett egyre nagyobb befektetéseket igényeltek és bebizonyosodott, hogy a befektetett tőkét csak évtizedek elteltével lehet gyümölcsösíteni.

Az angolbarát Caprivi már csak külpolitikai okokból sem fektetett súlyt a gyarmati kérdésre és így történhetett meg, hogy az angolokkal 1890 július 1-én kötött egyezményben *a németek Helgoland szigetétért lemondtak a Zanzibarra vonatkozó igényükről,*

a Vitu szultánság és a német Szomaliföld feletti fennhatóságot pedig átengedték az angoloknak és ezzel végérvényesen feladták az Uganda felé való terjeszkedést, azaz egy összefüggő keletafrikai gyarmatbirodalom kiépítésének a lehetőségét.

(Folytatás következik.)

Németországba utazó külföldiek rendszeren felkeresik a történelmi emlékekben gazdag Potsdamot, ahol az őrség Nagy Frigyes korabeli egyenruhában teljesít szolgálatot.

Utasítások az ingatlan-könyv vezetésére

Belügyminiszterium. — Rendőrség, állambiztonság és csendőrség államtitkársága.

HIRDETMÉNY

1939 április 15.

Az 1939 február 1-én megjelent 26-ik és az 1939 február 15-én megjelent 38-ik számú Hivatalos Lapban közölt, a bér-
lők személyazonosságának bejelentéséről szóló törvény és végrehajtási utasítás rendelkezéseinek megfelelően: **Az ingatlantulajdonosok, a főbérlet és albérlet esetén az albérlet kötelezettségei a következők:**

Az ingatlantulajdonosok, akár egyedül laknak az egész ingatlanban, akár bérbe adták azt, kötelesek kitölteni az ingatlan könyvet. Az ingatlan könyv 40 lejért kapható minden dohánytőzsdében.

Minden ingatlanra nézve a tulajdonos az ingatlan-könyvet három példányban állítja ki Bucuresti fővárosban és két példányban a többi városokban. Ezeket letétbe helyezi az illetékes rendőrközigazgatásnál, amelyhez tartozik. A közigazgatás (kerületi kapitányság) miután igazolja, hogy az ingatlan-könyvet pontosan, olvashatóan állították ki, számmal és dátummal ellátva, láttamoz egy példányt, amelyet átad a tulajdonosnak. A tulajdonos köteles megőrizni az ingatlan-könyvet és azt a hatóság rendelkezésére tartani.

A határidő, amelyen belül az ingatlan-könyvet a közigazgatásnál be kell nyújtani, 30 nap, 1939 április 23-tól kezdődőleg. Az ingatlan-könyvnek négy űrlapja van (formular): 1, 2, 3 és 4, számú törzslap (Fisa) elnevezéssel.

Az 1-es számú törzslap

az egész ingatlan lapja, függetlenül annak rendeltetésétől. Erre a lapra beírandók, de csak a tulajdonosok, megbízottjaik vagy igazgatóik által, mindazok, akik valamilyen helyiséget használnak az ingatlanban, függetlenül annak rendeltetésétől, akár tulajdonosok, akár bérlet, akár megüttek, az űrlapon feltüntetett összes adatokkal együtt. Ezen a törzslapon kizárólag a családtagok szerepelnek (a bérlet szerződés, vagy a tulajdonjogi okmány aláírója).

A 2-es számú törzslap

a lakosztály (a lakás) törzslapja. Lakás alatt értjük a lakhelyeket, a lakhely csak az ágy lehet.

A 2-es számú törzslapon a „helyiségek rendeltetése” rovatba esetenként beírandó: lakás (apartament), garzon-lakás, üres szoba, butorozott szoba, garázs, raktár, gyár, műhely, bolt, iroda, lerakás, otthon, internátus, kórház, szanatórium, klinika, orvosi rendelő, fogorvosi rendelő, lakatya, színház, látványossági terem, kiállítás, hangverseny-terem, muzeum, stb.

A 2-es számú törzslapot külön-külön minden családtag, vagy bármely más személy, aki bármilyen formában és cím alatt az ingatlan, vagy csak valamelyik helyiség egy részét használja, maga fogja kitölteni. A 2-es számú törzslapra beírandók az összes személyek az életkorra való tekintet nélkül, akik a családdal együtt laknak, valamint a családtagok személyzet is, az űrlap szerinti rubrikáknak megfelelő adatokkal.

Az ugyanazon háztartáshoz tartozó gyermekek, vagy más családtagok, akik ideiglenesen nem laknak az ingatlanban (katonai szolgálatot teljesítenek, tanulmányokat folytatják, internátusokban, otthonokban, kórházban, szanatóriumokban, vagy uton vannak), beírandók a családi törzslapba és a „Megjegyzés” rovatban feltüntetendő tartózkodási helyük.

Azok a személyek, akik tulajdonosi, vagy bérleti minőségükben az ingatlanban valamilyen foglalkozást, vagy mesterséget űznek, de lakásuk más ingatlanban van, hasonlóképpen az ipari és kereskedelmi vállalatok irodái, továbbá bármilyen gyár, műhely, raktár, stb. helyiségei, a 2-es számú törzslapon csak az illető vezető nevét írják be, utána pedig az összes alkalmazottakét, beleértve a szolgákat, mindegyik mellett azzal a megjegyzéssel vezetik be, hogy „utca, ...szám alatti családi törzslapon.”

Azok, akik a vállalat helyiségében foglalkoznak a lakrészeket (ott van a lakásuk), kötelesek a 2-es számú törzslapot az űrlap összes rubrikáival együtt kitölteni.

Az állami intézmények, miniszteriumok, iskolák, lakatya, kórházak, stb. a 2-es számú törzslapot az 1-es számú törzslap után töltik ki, az épület rendeltetésének, valamint az intézmény nevének és vezetője, vagy törvényes képviselője nevének feltüntetésével.

Abban az esetben, ha az intézmény helyiségében tiszták, altiszták, tisztviselők, orvosok, egészségügyi személyzet, akik családot alkotnak, vagy külön laknak, mindegyik részére külön-külön kiállítandó egy 2-es számú törzslap, az űrlapon feltüntetett összes rovatok kitöltése mellett.

A kaszárnyákban lévő katonák nem írandók be.

Az internátusokban és otthonokban lakó diákok és növendékek nevét ezirint feltüntetendők az illetékes vezető által, az internátus vagy otthon ingatlan-könyvének 2-ik számú törzslapján,

mindegyik név mellett a következő megjegyzéssel: beírva a város ... utca ... szám ... családi törzslapjába, a falvakban lakóknál pedig a falu és a megye nevének feltüntetésével.

A 2-es számú törzslapot a helyiség főbérletje és a tulajdonos, vagy az ingatlan kezelője együtt írják alá és benne foglalt adatok helyességéért egyaránt felelősek. A bérlet és albérlet kötelesek jelenlétüket közölni a tulajdonossal, annak rendelkezésére bocsátani és ugyanazon fedél alatt lakó összes személyek igazoló iratait a lapba beírt adatok ellenőrzése végett.

A 3-as számú törzslap

a költözések lapja.

Ez kitöltendő mindannyiszor, valahányszor az ingatlan-könyv benyújtása után változások állnak be, akár az ingatlan helyzetében (1-es számú lap), akár egy-egy háztartás helyzetében, (2-es számú lap). Házeladás, vagy új bérlemény, elköltözés, házasság, születés, halálozás, adópiálás stb.)

A 3-as számú törzslap három példányban töltendő ki Bucurestiben és két példányban a többi városokban és az illetékes kerületi rendőrséghez nyújtandó be, amely egy számmal és dátummal láttamozott példányt viesszolgáltat a benyújtónak.

A 3-as számú törzslap a dohánytőzsdékben kapható és ára 3 lei.

A 4-es számú törzslap

a változó lakosság bejelentési lapja. Bárki, aki akár egyetlen éjszakára, ingyen, vagy fizetés ellenében más városbeli, vagy akár helybeli személyeket vendégül lát, köteles a következő reggelre értesíteni erről az illetékes kerületi rendőrközigazgatásnál a 4-es számú törzslap kitöltésével. (Apa, anya, gyermekek, unokák, sógorok, sógorok nem jelentendők be.)

Szállodások, fogadóházak, azok, akik butorozott szobát havonta hetenként, vagy napokra adnak bérbe, a vendégeket két példányban kiállított és az összes feltüntetett rovatok kitöltésével ellátott 4-es számú törzslapon jelentik be a központi bejelentő hivatalhoz 1939 április 23-tól kezdve.

A 4-es számú törzslap a dohánytőzsdékben kapható és ára 3 lei.

Azok a rovat-kitöltések, amelyek nem férnek rá egyetlen 1-es, 2-es, 3-as, vagy 4-es számú törzslapra, folytatásképpen egy hasonló törzslapra vezetendő rá. Idegen papír beillesztése tilos.

Az ingatlanok házfelügyelői és portásai (házmeesterei), tekintet nélkül az ingatlan rendeltetésére (magánház, állami intézmény, magánvállalat,

lat, kereskedelmi, vagy iparvállalat, szálloda, stb.) nem alkalmazhatók, ha nem rendelkeznek egy foglalkozás üzemszerű vezetői könyvecskével, amit Bucurestiben a központi bejelentő hivatal, a többi városokban a rendőrség vezetője állít ki.

Azokban az épületekben, ahol több, mint három lakás van, a tulajdonosok kötelesek minden lakást megszámozni és egy táblácskát látható módon kifüggeszteni a lakás bejáratánál, a következő felirattal: ... számú ... lak rész (apartament No.)

Lakrész alatt bármilyen lakás értendő.

A több, mint három lakásos épületekben a tulajdonosok kötelesek az épület bejáratánál az ingatlan könyv 1-es számú törzslapján feltüntetett bérlet névsorát kifüggeszteni. Hasonlóképpen a tulajdonosok a portás szobájában vagy ennek hiányában a lakásokon feltüntetett táblázat mellett, az egész ingatlan közös szolgálati személyzetének névsorát, valamint az ingatlanban lévő összes szolgák névsorát is ki kell, hogy fűggesztek, feltüntetve mindegyiknek neve mellett a fővárosi rendőrség által kiállított szolgálati könyvecské számát.

Az ingatlan-könyvben lévő összes törzslapot, amennyire csak lehet, olvashatóan kell írni, különösen a tulajdonneveket, nehogy félreértések történjenek.

Azok, akik nem tudnak írni, megbízhatnak egy írni tudót, aki kitölti az illető törzslapját és az adatok helyességének igazolásául maga is aláírja, feltüntetve lakását.

A törzslap tulajdonosának felelősségén kívül, a valóságnak meg nem felelő beírásokért az is felelős, aki azt kitöltötte.

A „foglalkozás”, „tisztviselés”, „mesterség”, vagy „helyzet” (Situation) rovatába részletesen feltüntetendő a foglalkozás, amit folytat. Nem írható be egyszerűen: kereskedő, iparos, tisztviselő, szakszolgálatos, stb., hanem pontosan feltüntetendő, hogy kézműves kereskedő, cipő, szövet, kalap, férfi-divat, női divatruha kereskedő, stb., azután csokoládégyáros, szikviz, textil, gyártás, fémárú, szövő, harisnyagyáros, stb., azután orvos, mérnök, ügyvéd, csizmadia, felsőfűzőkészítő, ezafőző, asztalos, banktisztviselő, állami tisztviselő, katonai rangfokozat, stb.

Nem írható be szabadfoglalkozás (magánzó) és abban az esetben, ha nincsen foglalkozása, feltüntetendő, hogy miből él.

Azok, akiket a szülők tartanak el, így írandók be.

Azok, akiknek nincsen semmiféle foglalkozása, vagy egészségi állapotuk, munkanélkülieknek írandók be.

Az erkölcsrendészeti ügyosztálynál nyilvántartott nők, prostituáltként tüntetendők fel.

Büntetések

100 ezer leitől kétfélmillió leig terjedő pénzbüntetéssel büntetendők azok a háztulajdonosok és főbérlet, akik nem töltik ki az ingatlan könyv 1-es, 2-es, 3-as és 4-es számú törzslapját és akikről kiderül, hogy olyan lakójuk volt, vagy van, akik közrendbe ütköző cselekmények miatt köröz a büntető bíróság, vagy akik ugyanilyen cselekmény miatt elítéltek távollétében.

Abban az esetben, ha bebizonyosodik, hogy csak egyszerű elnézés miatt nem töltötték ki a törzslapokat, a lakók pedig, akik a tulajdonosnál, vagy főbérletnél laknak, vagy laktak, nem esnek

az előző bekezdés előírásai alá, a bírság 3 ezer leitől 10 ezer leig terjed.

A bírságot a pénzügyi közegek hajtják végre az elítélt minden ingó, vagy ingatlan vagyonára. Fizetési képtelenség vagy az egész bírság behajtásának lehetetlen volta esetén a pénzügyi közegek jegyzőkönyvet vesznek fel, amit az illetékes törvényeszköz ügyészséghez küldenek el, a fizetetlen bírságnak fogházzá való átváltoztatása céljából.

GABRIEL MARINESCU tábornok, miniszteri államtitkár.

HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Nagyvárad, II. Károly király-út 5. sz.

ALFIZETESI ÁRAK: Belföldön: Egész évre 900, félévre 490
negyedévre 225, egy óra 75 leír.

Magyarországon: Egész évre 50 P, félévre 25 P, negyedévre 15
Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepeken 24 fillér.

Postatakarékpénztári csekszámlánk száma: 80.037

Telefon: 12-27.

Kolozsvári szerkesztő: **dr Sulyok István.**

Kéziratokat nem örzünk meg és nem adunk vissza.

Időjárás

A bucaresti időjárásutató intézet jelentése szerint a várható időjárás: Élénkebb délnyugati szél, egyes helyeken, főként nyugaton és északon záporosó. A meleg kissé csökken.

Közigazgatási értekezlet lesz a kolozsvári királyi helytartóságon. Szatmár. Saját tud. Mint ismeretes, dr Tătaru Coriolan királyi helytartó Bucarestbe utazott. A királyihelytartó szerdán a fővárosban beható megbeszéléseket folytatott. A helytartó intézkedésére a Szamos tartomány kebeléke tartozó megyék főnökeit április 29-ére szombatra közigazgatási értekezletre hívják össze. Az értekezletet a királyi helytartó ismertetni fogja mindazokat a rendelkezéseket, amelyeket Bucarestből magával hozott.

**MAGASSZIVONALU ÜNNEPSÉGEK-
KEL ÜLIK MEG AZ IDÉN A CSIKSOM-
LYÓI PÜNKÖSDI BUCSUT.** Csíkszereda. Saját tud. A híres csíksomlyói pünkösdi bucsu előkészületei már javában folynak. P. Szöcs Dénes házfőnök és a ferences atyák különös fénytel és pompával készítették elő Erdély római katolikus új székegyháza főpásztorának, Márton Aron püspöknek első főpapi látogatását a híres kegyhelyen. Emeli még a bucsu fényét az a körülmény is, hogy Márton Aron a kegytemplomban szenteli fel a teológiai elvégzett azon növendékeket, akiknek életkora és képzettsége megvan a felszentelésre. Értésülésünk szerint itt rendezik meg ugyan- csak a bucsu alkalmával a székegyháza katóli- kus főgimnáziumok tornaversenyét is, valamint táj- és kézmunka-kidállítás is lesz, melyek mind olyan vonzóerők, melyek bizonyára még a szokottnál is nagyobb tömegeket hoznak el a négyzszáz éves csíksomlyói bucsura.

**Ezerkötetes könyvtár állít fel Désen a ko-
lozsvári munkakamara.** Dé. Saját tud. A szamosmegyei iparosok, munkások és magántisztviselők részére a kolozsvári munkakamara kölcsönkönyvtárát állít fel Désen. A könyvek egy része, mintegy kétszáz mű, már meg is érkezett. A vezetőség terve szerint a könyvtár részére külön helyiséget fognak berendezni, amely egyúttal olvasó teremül is fog szolgálni. A munkakamara tagjai a könyveket — melyek között szépirodalmi, ismeretterjesztő és szakkönyvek is vannak — teljesen díjtalanul használhatják.

**ARADON MEGKEZDTEK AZ ÁLLAMPOL-
GÁRI LISZTÁBÓL KIMARADTAK ÖSSZEÍRÁ-
SÁT.** Arad. Saját tud. Az állampolgárság nélkül maradt erdélyi lakosok összeírását a szerdai napon kezdték meg. Az állampolgárság nélkül maradt lakosoknak a belügyminisztérium által előírt okmányokon kívül külön kérvényt is kell benyújtani és ebben a kérvényben fel kell tární, hogy miért maradtak ki 1924-ben az állampolgársági névsorból. A kérvényben meg kell indokolni a kimaradást és azt sem kell igazolni, hogy önhibájukon kívül nem iktatták be az illetőt az állampolgárok névsorába. A kérvények végső beadási határideje: 1939 május 15.

**UJBÓL EL KELLETT HALASZTANI AZ
E. G. E. KÉZDIVÁSÁRHELYI HÁZTARTÁSI
TANFOLYAMÁNAK MEGKEZDÉSÉT.** Saját tud. Az E. G. E. rendezésében még f. hó 17-ére tervbe volt véve egy női háztartási tanfolyam, melyre nem csak a városból, hanem a környékről is nagyszámban jelentkeztek. A tanfolyam engedélyezése azonban 17-ére, sőt 24-ére se érkezett meg s így a kezdés teljesen bizonytalanra vált. Amennyiben az engedély időközben megérkezik, úgy a „Magyar Lapok” és „Néplap” is közli a tanfolyamnyitás idejét.

Zürichi zárlat. Párizs 11.79 fél, London 20.85, Newyork 445 háromnyolcad, Brüsszel 75.15, Milánó 23.42 fél, Amsterdam 237, Berlin 178.70, Varsó 84, Belgrád 10, Bucarestji 325.

Le kell hernyózní a fákat. A nagyvárad mezőgazdasági kamara közli: Noha annak idején rendelkezéseket adtak ki arra, hogy a fák hernyófészékétől való megtisztítását mindenki végezze el, a mezőgazdasági kamara azt állapítja meg, hogy Nagyvárad és Bihar megye csaknem minden gyümölcsöse tele van hernyóval, amelyek részben elpusztították a fiatal hajtásokat. A mezőgazdasági kamara felhívja a kertek és gyümölcsösök tulajdonosait, hogy haladéktalanul hernyózzák le a fáikat, mert ellenkező esetben eljárás indul ellenük.

**HÁROM ORVOST MEGÖLT KISÉRLE-
TEZÉS KÖZBEN A FELROBBANT OXIGÉN.** Krakkóból jelentik: A város egyik tudományos intézetében több orvos az oxigénvel végzett kísérleteket. Kísérletezés közben az oxigén egyszerre felrobbant és a robbanás óriási erejű légnomása három orvost megölt.

**Dr Willer József továbbra is fentartja bu-
caresti irodáját.** Bucarestből jelentik: A magyar népközösség bucaresti jogvédő irodája nemrégiben a Mica-palotából elköltözött a új címe: Bucaresti, Calea Victoriei 128 A., II. emelet. Telefon száma: 34-60. Willer József dr azonban továbbra is megmaradt a Mica-palotában s ott Kiss Árpád dr-rel együtt folytat ügyvédi gyakorlatot. Címe tehát továbbra is: Bucaresti, Calea Victoriei 63—69, Palatul Mica. Telefonszám: 30-209.

**A VETÉSEK ÁLLAPOTA KITÜNŐ CSIK-
MEGYÉBEN.** Csíkszereda. Saját tud. Háromheteli szép tavaszi napsütéses időjárás után, egy héttel ezelőtt lehült a levegő, amit a völgyekben lévő eső és a hegyeken lévő havazás idézett elő. A lehülés tart. Egy nap és új jellel csendes eső is esett. A hőmérséklet napközben 4—8 fok között ingadozik, éjszaka pedig egészen a fagypontra is leszál. Eddig még fagy nem volt. Most pattanó virágbimbókban pompáznak a fák és egy esetleges fagy igen nagy kárt okozhatna. A vetések állapota egyébként kitünő. Mindenfelé folyik a krumpliültetés.

**A szülőitől megszökött lányka véletlenül tűz-
vést okozott.** Csíkszereda. Saját tud. Egy gyermekomafalvi székegyháza 12 éves leánykája ezelőtti szülőitől és Gyergyószárhegyre ment át nagyanijához Kémence Istvánnéhoz. Attól való félelmében, hogy a szökésért megfedi a nagyanya az istállóban húzta meg magát éjszakára. Ugy látszik jól felkészült az utra, meri gyufa is volt a leánykánál, amellyel fekvőhelyet keresett magának a szalmában. Az edobott gyújtószálkától a szalma tüzet fogott és elhamvasztotta az istállót és csúrt. A leánykát a nyomozás alkalmával Bara Lajos szomszéd csűrében találták meg.

**BRONZKORI, 3500 ÉVES IJAT TA-
LÁLTAK SVÉDORSZÁGBAN.** Stockholm-
ból jelentik: Lund város közelében néprajzi és történelmi szempontból igen nagyértékű bronzkori harci íjat találtak. Ehhez hasonló íjet még nem került napfényre Észak-európában. A szakértők szerint az íj a Krisztus előtti 1500 év körüli időkből való.

Betörés Aradon. Saját tud. Kovács Ferencné, Str. Vlaicu Aurel 213. szám alatti lakásába betörték, ahonnan értékes ékszereket és több ezer lei készpénzt vittek el.

**Több mázsa romlott heringet, ikrát és szár-
dellaasztalt találtak az egészségügyi hatóságok
egy bucaresti raktárban.** Bucarestből jelentik: A fővárosi egészségügyi hatóságok házkutatást tartottak a Vacaresti-uton levő „ITA” raktárban s ez alkalommal husz mázsa romlott heringet és százötven kiló romlott ikrát s kétszázhatvan kiló romlott szárdella-paszját találtak. Minthogy a cég vidéki szállításokkal is foglalkozik, üzletfeleinél is házkutatást tartanak.

**Marosvásárhelyi utazó hirtelen halála Szat-
máron.** Saját tudósítónktól. Szerdára virradó éjszaka a Royal szálló személyzete értesítette a mentőket, hogy a szálloda egyik vendége megmérgezte magát. A mentők azonnal a helyszínre siettek s az eszméletlen embert beszállították a kórházba. Az ismeretlen férfi azonban utközben a mentőkocsiban, kiszendvedett. A rendőrség megállapította, hogy a hirtelen halál áldozatát Friedmann Jenőnek hívják, 54 éves marosvásárhelyi kereskedelmi utazó. Friedmann kedden este érkezett Szatmárra és a Royal szállóban bérelt szobát. Éjszaka rosszul lett, hörögni kezdett, amit a személyzet is meghallott. Mivel az éjjeli székrenyven orvososágos üvegek voltak, a személyzet azt hitte, hogy az idősebb férfi megmérgezte magát. Az orvosi vizsgálat megállapítása szerint Friedmannt szivattak ölte meg.

**Nyolc juhot szétmarcangoltak az éhes farka-
sok.** Oravicáról jelentik: Rakita község a közeli erdőben legelő juhnyáját éhes farkascorda támadta meg. Az ordások tizenkét állatot megharaptak nyolc juhot szétmarcangoltak és magukkal cipelték. A pásztoroknak kutyáik segítségével csak nehezen sikerült elűzniök a kitéhezett vadállatokat.

Bezárták a műhelyét — öngyilkos lett. Szatmár. Saját tudósítónktól. Peles Sándor 34 éves cipész néhány hónapja ezelőtt az Eroilor-uton kis műhelyt nyitott. Eleinte jól keresett, az utóbbi időben azonban alig volt munkája. Emiatt köztartozásait nem tudta fizetni. A felgyült adósság miatt, Pelest sokat zaklatták, mivel azonban pénzt nem tudott keríteni, bezárták a műhelyét. Ez a jézánéletű, szorgalmas embert annyira elkésérette, hogy szülei kertjében, egy szilvafára, felakasztotta magát.

Haláltokozó lórugás. Kézdivásárhely. Saját tud. Bálint Imre gelencei lakos, a kézdivásárhelyi állomáson vette át a nemrégén besorozott lovát s e fölötti örömeiben, több társával Szentkatolnán betértek az egyik kocsmába. Este, sötétben indultak hazafelé a gazdák, amikor a Bálint lova valamitől megriadva, úgy hasba rugta a gazdáját, hogy a szerencsétlen, 34 éves fiatalemberen segíteni már nem lehetett s a kézdivásárhelyi kórházban, sebesülésébe belehalt.

**Veszedelemes bolti tolvajok nyomára vezettek
az üres cipődobozok.** Temesvárról jelentik: A rendőrség letartóztatta Ardelean Elena, Major Irén és Bazsan Agnes nevű nőket, akik több cipődobozban értékes férfi és női cipőket loptak. A bolti tolvajok vásárlás ürügyével követtek el a lopásokat s nyomukra az eldobott üres cipődobozok vezettek. A lopott cipőket — egy pár kivételével — megtalálták a három nőnél, akiket átadtak az ügyészségnek.

Feltörték a gyimesfelsőlöki községi pénztárt. Csíkszereda. Saját tud. Tankó Imre gyimesfelsőlöki községi pénztárnok egyik reggel kinyitotta a községi pénztárt és megdöbbenve tapasztalta, hogy minden készpénz és érték hiányzik. 14.500 lei készpénzt és 2800 lei értékű bélyegeket vittek el az ismeretlen betörők. A csendőrség feltevése szerint a betörést a viszonyokkal ismerős egyének követték el, amit igazol az is, hogy a kasszát saját kulcsával nyitották ki és a kulcsok bizalmas helyét, a község háza íróasztalának fiókjában csak az előjáróság kötelekébe tartozó egyének tudták. Ebben az irányban továbbfolyik a nyomozás a betörők kézrekerítésére.

**Az egyiptomi piramisok tövében teremt
zöldborsót eszik London.** Londonból jelentik: A londoni Convent Garden vásárcsarnokban olyan zöldborsót adtak el, amelyet két nappal előzőleg a Nilus völgyében az egyiptomi gulák közelében szedtek. A ritka fűszert, amelyet jégbehűtve, repülőgépen szállítottak a 4668 kilométeres távolságon, teljesen frissen érkezett Londonba.

**SZÁZHATVAN ÉVES A VILÁG LEG-
ELSŐ VASHIDJA.** Londonból jelentik: Ezerhétvenhárom évvel ezelőtt építették a híd, amelyet Angliában építettek. Ötötvenhárom méter hosszú, amely akkoriban újdonság volt. A híd hossza a pillérek között 31 méter. A híd ma is használják.

Megkezdik a déva—brádi vasutvonal építését. Saját tud. Hunyad megye északi részének régén óhajtott tervét akarják megvalósítani. Brád, Körösbánya és az Arad megye felőli vidék lakossága érzékenyen érezte a déva—brádi vasutvonal hiányát. Már régebben felmerült a vasutvonal kiépítésének terve Déva és Brád között, de illetékes vasuti hatóságok csak tavaly foglalkoztak ezzel komolyabban. Mérnököt is küldtek ki s felmérték a terepet, úgy hogy a tervek elkészültek. Most aztán megkezdik a vasutvonal kiépítését, amely Déváról indul ki s Marosonátnál hajlik el. Itt a Maroson át vashidat építenek. A tervet úgy készítették el, hogy minél kevesebb alagút legyen s minél előbb befejezhető s munkálatokat. A vonalat teljesen a vasut csináltatja s így a községek nem járulnak hozzá a terhekhez.

Négy kilométer mély német kőolajkutak. Berlinből jelentik: A német kutasterképző iskola vezetője, Becker dr, értékes felvilágosításokat adott a németországi mélyfúrásokról. Többek közt említi, hogy az u. n. Rotary-eljárással most már négy kilométernél is jóval mélyebbre tudnak lehatolni! Szerült kimutatni, hogy ezekben a mélységekben nagyobb kőolajmennyiségek vannak. Hogy azonban gazdaságilag milyen mértékben válik be az ilyen nagy mélységekben való kőolajkutatás, azt majd további mélyfúrások mutatják meg. Becker dr szerint a német mélykutak száma immár ezernégy száz.

A nagyvárad mozgóképs- zínházak műsora :

APOLÓ: KISÉRTÉSEK ÓRAJA.
CORSO: RAMUNTSCHO.
DORIAN: UTOLSÓ BARIKAD.

MERÉNYLET A NIAGARA ERŐMŰVEI ELLEN. Newyorkból jelentik: A hatóságok nagyszabású óvintézkedéseket tettek a Niagra duzzasztó gátjainak védelmére, mert az erőművek közelében egy mázsa dinamitot találtak elrejtve. A rendőrség azt hiszi, hogy a tettesek fel akarták robbantani a Hudson-tó csatornájának gátjait és el akarták ezzel pusztítani a Niagara erőműveit.

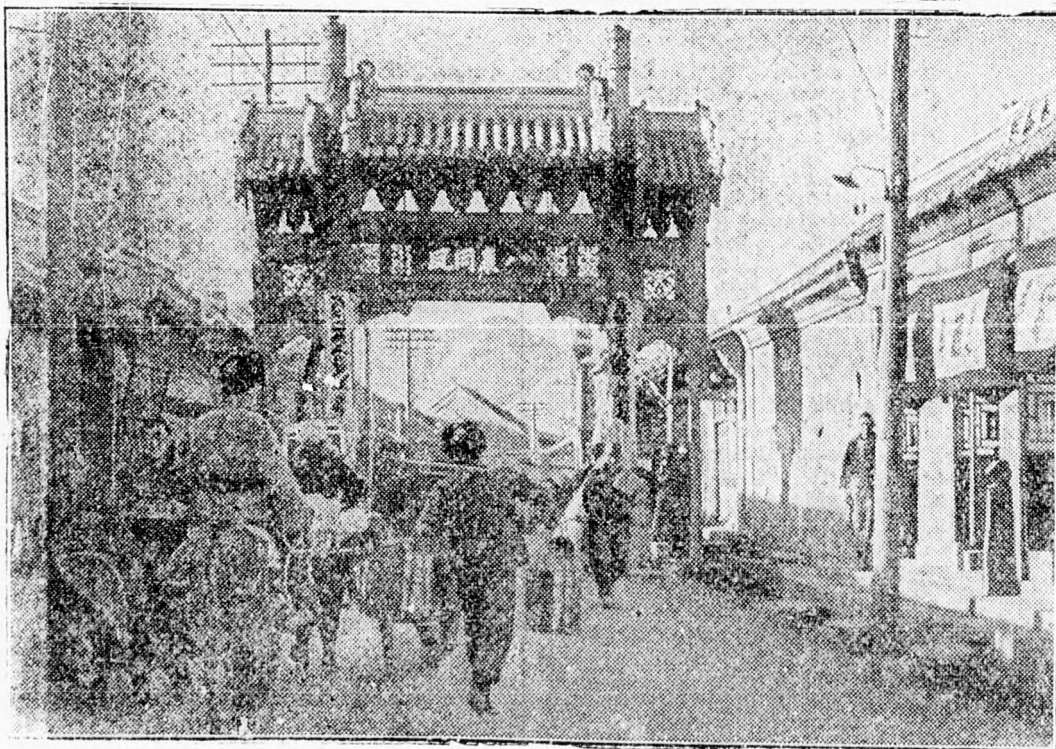
* **A nagyszabású „Sancta Ursula” leánynevelő intézet** vakációk német-nyelvi kurzusra és üdülésre felvezet 20 katolikus fiatal leányt. A kurzus tart július 1—augusztus 1-ig. Program: délelőtti órák német nyelv, francia nyelv, gépírás és kézimunka, délután alkalom kirándulásra a város szép környékére, fürdőkre Ocna-Sibiului sófürdőiben.

* **A legideálisabb hashajtó, vértisztító, epe-hajtó** a dr. Földes-féle Solvo pirula. Székrekedés, bélrenyheség, rossz emésztés, gyomorontás, felfúvódás, gyomor és bélfájdalmaknál teljes gyógyulást nyújt. Egy doboz ára 20 lei. Minden városi és vidéki gyógyszerárban és drogériában kapható.

Kiscimlétű okmánybélyegek kiadását kéri a temesvári kereskedők. Temesvár. Saját tud. A Kereskedők Egyesülete, mint értesülünk, illetékes helyen a bélyegtörvénnyel kapcsolatban kérelmezi, hogy 10, 20 és 50 bani, valamint egy leu címkekben is helyezzenek forgalomba dupla perforált bélyegeket. Az ezer leien aluli összegek száz leienkénti kikerekítése ugyanis egyébként műzörökussá válik, holott a kikerekítési módozatot a bélyegtörvény 34-k azakassa szabályozza.

CEYLON SZIGETÉN NÉGY HÓNAP ÓTA PUSZTÍT AZ ASZÁLY, MÁR PENZÉRT ADJÁK A VIZET IS. Bombayból jelentik: Ceylon, az „örökzöld sziget” katasztrófális aszály sújta. Négy hónap óta egyetlen eső nem esett s emiatt a folyók, tavak, patakok és víztartályok rohamosan kiszáradnak. Sok helyen drága pénzért kell ivó- és mosdóvizet venni. A termést majdnem teljesen felperzselte a száraz forráság. A barmok ezerszámra pusztulnak az éhségtől és szomjúságtól, az elefántok, tigrisek és mérgeskigyók az őserdőkben a közeli falvakba barangolnak vizet keresve. Az összes felekezetek templomaiban esőért imádkoznak.

A vasárnapi ebédek és az autószerencsétlenségek. Newyorkból jelentik: Az amerikai Colgate-egyetem lélektanai intézetének igazgatója, Laiard, a hallgatóin végzett kísérletek során megállapította, hogy bő étkezés után 70 százalékkal is csökken az állandó, de időnként megszűnő zaj iránt való észrevevőképesség. A kísérleti személyek kezek egy hónapon keresztül a lélektanai laboratóriumban étkeztek s a hónap egyik felében bő ebédeket kaptak, a másik felében pedig csak könnyű ételeket. A számos kísérleti adathól Laiard arra következtet, hogy a vasárnapi bő ebédeknek szerepe lehet az autószerencsétlenségek feltűnő nagy számában.

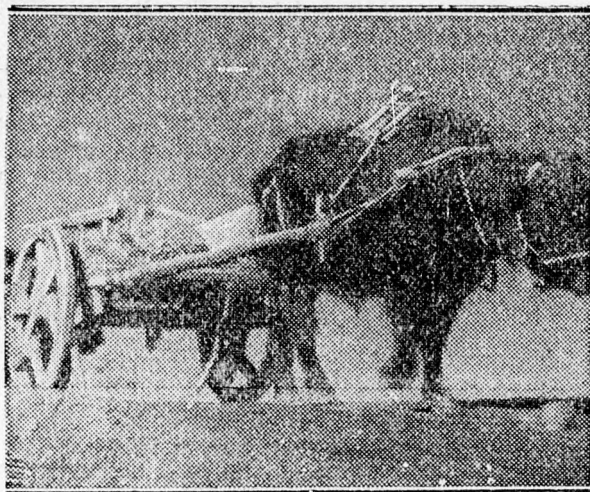
Jehol diszkapuja

EMBEREK ÉS TÁJAK

A fejlődő Dél-Mandzsuriában

Tudvalevő, hogy a kínai copfviselés eredete a Mandzsú-házból származó császárokig vezethető vissza, akik a meghódolás jeléül kívánták meg kínai alattvalóiktól a copf viselését. Az is tudvalevő, hogy mióta Kína köztársaság lett, a copfviselés is kiment a divatból. Modern kínai nem hord copfot, csak az eldugott nyugati és északi vidékeken lehetett elvéte még látni. Ma már Mandzsuriában is levágták a copfokat és vele együtt az élet minden ősi szokását is elvetették.

Az északi Kína határán, Kórea félsziget és Mongólia között fekszik a mandzsúriai Jehol tartomány népes, termékeny területe. Élénk közlekedési utak szelik át, összekötő ér Kína és Oroszország között és érdekes látvány országutain, amint a számtalan, legmodernebb típusú, száguldó autó között méltóságteljes keleti nyugalommal halad egy-egy tevekaraván, csacsifogat, sőt az ősi, bivalyok által vontatott kétkerekes taliga.

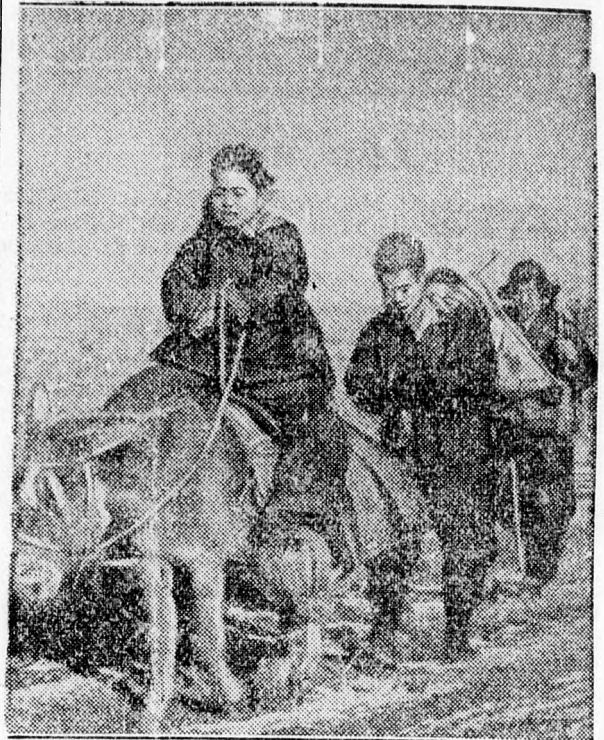

„Bivalyfogat” Jeholban

Az ősrégi mandzsú városban, Jehol mellett meleg források fakadnak a földből. Nehka japánul melegforrást jelent és így nevezték el most ezt az egész vidéket, ahol a régi császárok pompás nyaralói emelkednek a gyógyforrások körül. A föld itt lassanként ereszkedik a belsőázsiai felföldtől a japántenger partján elterülő síkság felé. Ennek megfelelően az éghajlata is télen hideg, száraz, a szárazföldi szél viharokkal seprí végig, míg nyáron a tenger felől jövő légáramlat enyhe, esős időjárást hoz.

A földmunkát kínai vándormunkások végzik, akik családotól vándorolnak faluról-falura munka

után, számárháton és saját vállakon cipelve egész vagyonukat.

Mongol család vándorlása

De a falvakban és városokban is nagyrészt kínaiak laknak; ők a kereskedők. De annak is a kínai gyarmatosítás az oka, hogy az erdőket teljesen kipusztították, hogy termőföldet nyerjenek. A táj ezáltal kopár és sivár vált.

Mandzsúria lakossága eddig is elég vegyes volt. Legtöbb a kínai, kevesebb a mandzsú és a mongol; újabban erős a japán bevándorlás és ez még tarkább teszi az amúgy is soknyelvű országot.

Régebben nagyban termelték a mákot és az ópiumkereskedelem érte el a legnagyobb forgalmat, de a japánok megszüntették az ópiumgyártást, betiltották az ópiumkereskedést és azóta Jehol város gyönyörű diszkapuján főleg szójababot és gabonát szállítanak Kínába.

Jehol város Japán neve Sotoku. A rohamosan fejlődő városka jellegében a régi német törpe-államok kis székvárosaira emlékeztet. Amint azok utcáin is ott lebeg a rokokó világ copfos, púderes illata, úgy Jehol-Sotokunak is a régi császári épületek pazar szépsége, keskeny, ódon utcái adják meg jellegzetes levegőjét. Itt élnek Dél-Mandzsúria legszebb lányai és asszonyai, itt vannak a legelőkelőbb, legfinomabb üzletek. Sajnos, a régi császári építkezések roskadozó állapotban vannak, de a japánok kijavították és megőrzik Mandzsukuo jelenlegi császára őseinek épületeit.

A fiatal Mandzsúria erőteljesen fejlődik. Megbecsülhető sok ezer esztendő múltját, de igyekezik lépést tartani a modern fejlődéssel is. Hozzáférhetővé teszi új utak építésével a partvidéket az őseretlen Ázsia legbensőbb szívével.

Tervszerű telepítésekkel szaporítják a lakosságot, ésszerű gazdálkodással fejlesztik a föld eredeti termékenységét, kibővítik a mezőgazdasági munkára alkalmas területet és új erdőültetéssel igyekeznek mérsékelni a partvidék erdőhiány miatt zorddá vált éghajlatot.

SPORTHIREK

Ujból életrekeltek a jónévű Csikszeredai Labdarúgó Sportegyletet. Csikszereda. Saját tud. Évek óta téletlenségre volt kárhoztatva önhibáján kívül az egyidőben igen jónévű Csikszeredai Sport Egylet labdarúgó szakosztálya. A fiatal sportbarátok elhatározták, hogy ismét életrekeltek és abból a célból május 3-án alakuló gyűlést tartanak a Dacia nagytermében. Az életrekelés eszmáját pártfogolja Szász Gerő polgármester is.

Az áldott szórakozottság...

Egy elmaradt teázás vezette az orvostudományt az éteres érzéstelenítés felfedezésére

Talán még vannak sokan, akik emlékeznek arra, hogy gyerekkorukban hogyan húzták ki a fogukat. Sok-sok kínlódás és álmatlan éjszaka után végre nagynehezen rászánták magukat arra, hogy kendővel begyógyított arcukkal elvánszorogjanak a borbélymesterhez, aki a foghúzás mesterségéhez értett. A jajgató beteggel nem is sokat komédiázott a borotválás művésze. Beültette a megriadt szerencsétlent a borbélyszékbe, két kezét két markos segédével lefogatta, a nem éppen tisztának mondható szekrényből előszedte a foghúzó és addig ráncigálta a fogat, amíg az végül is elszabadult a szerencsétlen delikvenstől. A Jóisten a megmondhatója csak, hogy hányan pusztultak bele a borbélymesterek fogászkodásába, amíg végre ráeszmélt az orvostudomány, hogy a foghúzás egyike a legnehezebb orvosi műtéteknek.

Nem csoda, ha az ember olyan nehezen határozta el magát a mult évtizedekben arra, hogy kihúzza a fogát! Még akkor is, amikor a tanulatlan borbélymesterek kezéből az orvostudomány már kivette a fogót, korántsem volt elterjedve az érzéstelenítéses foghúzás. Amíg a mai orvostudomány elérkezett a már csaknem tökéletesnek mondható gyógyszerkincshez, amelynek sokezer fajtája közül válogathat a beteg fájdalmától megszabadítani akaró orvos, addig bizony végig kellett járni nemcsak az orvostudománynak, hanem maguknak a betegeknek is a próbálgatás és kísérletezés kínzó gyermekcipőit.

Egy nagyon érdekes felfedezés megajándékozta az emberiséget azzal az áldással, amely a gyötrődő beteg homlokáról lesimítja a fájdalom gyötrelmeit, a mesterséges álom jótékony öntudatlanságba varázsolja a szenvedők kínos vergődését és lehetővé tesz olyan műtéteket, amelyekre évekkel ezelőtt még mint keresztülvihetetlenekre gondoltunk. Érdemes végigkísérni e felfedezést meg születésének meseútján.

Az éter altató hatásának felfedezése.

Jackson, egy fiatal bostoni orvos megbeszélte a szomszédban lakó gyógyszerész-barátjával, hogy este együtt teáznak. A gyógyszerész el is jött hozzá teázni. Jackson éppen nem akarta gyujtani a teafőzőt, amikor észrevette, hogy nincs olaj a teafőzőben, sőt az egész házban sem.

Ez legyen a legnagyobb baj, gondolta magában Jackson. És bement a lakása melletti gyógyszerárba, hogy majd onnan leemelje az egyik polcra az olajosüveget, amely patikákban mindig kéznél van, hogy valamiféle gyógyszerkeveréket — ha éppen szükséges — olajjal felhígítsanak. De sötét volt már a patikában és Jackson az olajosflaskó helyett szórakozottságból a közvetlen mellette levőt emelte le, amelyben történetesen éter volt. Jackson csak akkor vette észre tévedését, amikor visszatért a lakásába és oda se nézve, a magával hozott éteresüveg tartalmát beleöntötte a teafőző égjébe. Még szerencse, hogy nem gyujtotta azt meg, mert lett volna olyan robbanás, amely szétveti a kicsinyke legénylakást.

Az éter szaga elárulta, hogy tévedett és nem olajat, hanem ezt a veszedelmes robbanó étert hozta tévedésből magával. No de arra, hogy a sötétben megegyeszer bebotorkáljon a patikába, most már nem volt kedve, mert barátja már alig várta, hogy visszatérjen és nekifogjanak a kártyázásnak.

Igy aztán elmaradt a teázás! A két jó barát csak úgy hajnali szürkületben vált el egymástól. Jackson otthon maradt, gyógyszerészbarátja pedig hazabotorkált. Mert tényleg botorkált! Amikor ugyanis felkelt a kártyasztaltól, valósággal az asztalra kellett fogóznia, hogy el ne vágódjék. Ugy forgott körülötte a világ, mintha szesztől részegedett volna meg, pedig egyetlen cseppet sem ittak. Nagynehezen, imbolyogva hazakerült és

alighogy az ágyba feküdt, olyan mély álomba merült, mintha fejszével verték volna fejbe.

De ugyanez történt az otthon maradt Jacksonnal is. Alig hagyta el barátja a szobát, ruhás-

tól az ágyra esett és szempillantás alatt mély álomba merült.

Már délfelé járt az idő, de a két jó barát még mindig teli tüdővel horkolt. Házigazdáik nem tudták mire vélni a dolgot, rájuk törték az ajtót és csak a legnagyobb munkával meg néhány jó pofonnal sikerült őket felébreszteni.

De hát mi történt velük? Mi okozta mély kábulatukat?

Nagyon egyszerű a magyarázat! A teafőzőbe öntött nagymennyiségű éter egész éjjel szabadon párolgott és ők vidám kártyázás közben

észrevétlenül magukba szívták az éter gőzét!

Ettől aludtak el!

Más ember, felébredés után, alighanem jót nevetett volna ezen a „véletlenen” és hamarosan meg is feledkezett volna. De Jackson fejébe szöget ütött ez a különös élmény! Tovább haladt azon az úton, amelyet annyi világhírű felfedező indította: a véletlen jelölt ki számára és — természetesen a szükséges óvatossággal —

kísérletezni kezdett az éterrel.

Nem is egyszer, nem is tízszer, hanem talán százszor is kipróbálta saját magán az éter altató, kábító hatását. A tulajdon testével kísérletezett, hogy az emberiséget az orvostudomány egyik legnagyobb jótéteményével: az érzéstelenítéssel ajándékozhasza meg.

De az időpontot még nem tartotta megfelelőnek arra, hogy kísérleteinek eredményével a nyilvánosság elé lépjen. Tudta, hogy mások is folytattak az övéhez hasonló kísérleteket és azt is tudta, hogy mi lett Davy, Hickmann és Wells sorsa. Davy ellen kuruzslás miatt indult meg eljárás. Megtiltották neki, hogy az általa felfedezett „kéjgázt” alkalmazza, pedig a legpompásabban tudta vele hosz-

Feltalálók propagandauton

Jackson és Morton ettől kezdve nem nyugodtak. Bejárták egész Angliát, sőt Amerikát is. Felkeresték az összes híres sebészeket és önmagukon bizonyították be a hitetlenkedő orvosoknak az éter kábító hatását. Egyikük elaltatta a másikat, hogy megmutassa: mennyire érzéstelen az éter gőzével elaltatott ember mindenfajta fájdalom iránt. Mégis csak nagynehezen tudták rábeszélni a kétkedő sebészeket arra, hogy az étergőz jótékony hatását betegeiken is kipróbálják.

Szegény Jackson! Szegény Morton! Minden „bemutatójuk”, minden szemléltető előadásuk közelebb vitte őket a sírhoz. Az éter méreg! Büntetlenül senki se élhet vele állandóan. Aki gyakran használja, rabszolgája lesz, végül már meg se tud lenni nélküle és tönkreteszti testét-lelkét!

Eleinte nem volt sikere a két tudós önfeláldozó, a szó betűszerinti értelmében: önfeláldozó propagandájának. A műtörvosok nem merték elaltatni betegeiket még néhány percre se. Még kevésbé mertek arra vállalkozni, hogy hosszabb ideig, félórán, egy óráig tartó műtétet végezzenek el éterrel elkábított betegeiken. Hátha nem ébred föl álmából a beteg?!

De Morton nem tárgított. Egyszer itt, másszor ott tartott előadást az altató áldásáról és végül elérte, hogy Anglia leghíresebb sebésze, professor Warren, vállalkozott arra, hogy egy nagyszabású műtétet, egy nyakdaganatot altatásban fog végrehajtani, de csak abban az esetben, ha maga Morton altatja el a beteget. Jackson is, Morton is tudta, hogy nyert ügyük van, ha ez az altató sikerül. Elképzelhető, milyen izgatott volt a két jóbarát az alatt az egy óra alatt, amíg a műtét folyt! Kezében a bűvös üveggel úgy állt Morton a beteg fejénél, mintha odaszegtezték volna és cseppenként hullatta az üveg tartalmát arra a zsebkendőre, amit a beteg orra alá tartott.

A műtét fényesen sikerült! A beteg az egész idő alatt meg se mozdult és csak akkor ébredt fel, amikor a műtőasztal körül összegyűlt orvosok, akik természetesen tisztában voltak a kísérlet nagy jelentőségével, körülfojták, lelkesen ünne-

szabb időre elaltatni az embereket. Hickmann érzéstelenítési módszerét a francia Akadémia legkiválóbb tekintélyei szemfényvesztésnek, széthamosságnak minősítették. Wells angol orvosnak megengedték ugyan, hogy egy beteget, nagyszámú orvos jelenlétében, műtét előtt kéjgázzal elaltasson, a sors azonban úgy akarta, hogy a szerencsétlen beteg többé sohase ébredjen föl álmából. Véletlenül ugyanis nagyobb „kéjgázadagot” talált a betegnek beadni. A halálos kísérlet annyira megrendítette Wells lelkét, hogy öngyilkos lett: kéjgázzal örökre elaltatta magát...

Jacksonnak tehát minden oka megvolt arra, hogy féljen az emberektől.

Foghúzás éteres érzéstelenítéssel.

De egyszer mégse tudta megállni, hogy hosszas, önmagán végzett kísérlet után, ne próbálkozzék meg az éter alkalmazásával másoknál is.

Jóbarátja, William Morton fogorvos keservesen panaszkodott neki, hogy nem tud boldogulni, mert a betegek kerülnek a rendelőjét.

— Nem huzatják ki a fogukat — mondotta Morton — és én megértem őket. A foghúzás valóban nagyon fájdalmas. El tudom képzelni, hogy valaki inkább tűr, szenved, kínlódik, csak hogy elkerülje a foghúzás gyötrelmeit...

Jackson néhány pillanatig gondolkodott, majd így szólt:

— Szeretném, ha fellendülne a praxisod?

— Jó kérdés...

— Nos, majd én felvirágoztatom — mondotta Jackson. — Idenézz! Ez a kis üveg... Ennek a tartalma fogja fellendíteni — mondta Jackson titokzatosan. — Ha a legközelebb fogat kell húznod, csak küldj értem!...

És három-négy nap múlva tényleg beállított Mortonhoz egy szerencsétlen, fogfájós delikvens. Morton azonnnyomban Jacksonért küldött.

A beteg már a karosszékben ült. Jackson odalépett hozzá és a kis üveget az orra alá tartotta. És a „csoda” tényleg bekövetkezett: a beteg feje hátrahanyatlott és néhány pillanat múlva mély álomba merült.

— No, Morton, most rajtad a sor! Ki azzal a fájós foggal! Még pedig gyorsan!

Amikor a beteg néhány pillanat múlva felébredt és Morton megmutatta neki a kihúzott fogát, nem akarta elhinni, hogy a foghúzás már megtörtént, hiszen abból semmit sem érzett. Persze, egész Bostont telekürtölte a „csodálatos” foghúzás történetével és Mortonnak rövid idő alatt boszorkányos híre támadt.

pelték Mortont és szerencsekívánataikkal halmozták el.

Ettől kezdve mind Jackson, mint Mortont valósággal elárasztották különböző kitüntetésekkel. Mindenki látni akarta őket, mindenüvé meghívták, mindenütt ünnepezték őket, mint az emberiség jötevőit. Nevük, híruk bejárta az egész világot, de dicsőségüknek nem örülhettek sokáig. Jackson a sok étertől idegileg teljesen tönkrement, összeroppan és az örültek szomorú házában fejezte be dicsőséges életét. Morton pedig a másik méreg rabja lett: az alkoholé és egy reggel holtan találták az utca kövezetén...

Apróhirdetések

Allást nyec
szavanként 2 l.

Szigyártó
segédek keresek. Kolyee, Nagyvárad, Strada Alexandri 53.

Lakás
szavanként 3 lei

Kiadó
2 szobás fürdőszobás lakás. Ertekezni Hedrich Szalomban.

Utcai
szoba butorral vagy üresen kiadó. Nagyvárad, Str. Delavrancea 16. szám.

Kiadó
szép utcai szoba. Nagyvárad, Strada Moldova 25. szám.

Különféle
szavanként 3 lei

Ha
nem süt, főz a takaréktűzhelye, Beseenyi kályhás, felelősség mellett rendbehozza. Nagyvárad, Str. Rosiorilor 15. szám.

Aki
magánházat, bérházat, üzletet vagy bármilyen ingatlant eladni, venni akar, keresse fel Popovics irodát, Nagyvárad, Str. Vlahuta 6.

LEGUJABB

Gafencu külügyminiszter tárgyalásai a francia külügyminiszterrel

A francia sajtó nagy örömmel fogadja az angol katonai együttműködést

Párizsból jelentik: Gafencu külügyminiszter csütörtök délelőtt tíz órakor megbeszélést folytatott Bonnet francia külügyminiszterrel.

Megbízható értesülés szerint Gafencu külügyminiszter a következő pontokról tárgyal Bonnet francia külügyminiszterrel:

1. Mit adhat és mit kaphat Franciaország kereskedelmi és gazdasági téren Romániának, illetve Romániától.
2. Lengyel-román együttműködés nyugat felől jövő támadás esetén.
3. Románia viszonya a szomszédos országokhoz.
4. Románia kapcsolatai Törökországgal és

Szovjetországgal és esetleges együttműködés kilátásai.

Párizsból jelentik: A francia sajtó összes lapjai vezető helyen méltatja Chamberlain kijelentéseit és helyesléssel s megelégedéssel fogadják a védkötelezettség bevezetésére vonatkozó angol döntést. A *Petit Parisien* szerint a francia kormány vezetői most már biztosak abban, hogy a francia-angol védelmi együttműködés a maga teljességében kibontakozik.

— Egész Franciaország szívből köszönetet mond Angliának, — írja a *Matin*. — A két nagyhatalom együttműködését most már a következő jelmondatban foglalhatjuk össze: „Két nép, egyetlen határ, egy hadsereg”.

Az általános védkötelezettségi törvényjavaslat hatása Angliában

A liberálistájt ellenjavaslatot terjesztett elő. Az ifjak tömegesen jelentkeznek a toborzó irodákban, hogy a sorozás alól mentesüljenek

Londonból jelentik: Az általános hadkötelezettségről szóló törvényjavaslat ellen a szabadpárt is indítványt jegyzett be az alsóház csütörtöki vitájára. Az ellenindítvány bírálja a kormány eljárását és hangoztatja, hogy a párt nem teheti magáévá az önkéntes szolgálati rendszer elejtését.

Londonból jelentik: Szerdán az esti órákban a 20—21 éves ifjak valósággal megrohanták a toborzó-irodákat, miután este kilenc órakor a rádióban bejelentették, hogy azok, akik éjfél előtt belépnek a haderőbe, mentesülnek a sorozási kötelezettség alól. Az ifjak sok helyen nyolcas sorokban tolongtak a toborzó irodák előtt s az orvosok hajnali hat óráig folytatták az ujoncok megvizsgálását. A cambridgei és az oxfordi egyetemen körülbelül 2000 hallgató kerül sor alá. A besorozottak vizsgáit az egyetemi hatóságok elhalasztották. Az ujoncok kiképzése a nyár elején kezdődik meg, egyelőre sátoráborokban, amíg elkészülnek az új laktanyák, illetve a meglévő laktanyák pótlételei.

Anglia és a Szovjet között megegyezés felé haladnak a tárgyalások

Londonból jelentik: Anglia és a Szovjet között a tárgyalások még mindig nem zárultak le. A *Daily Express* értesülése szerint a moszkvai an-

gol nagykövet kormányától újabb utasításokat kapott és ennek értelmében szerdán újabb jegyzéket nyújtott át a szovjet-kormánynak. Az angol kormány e jegyzékben biztosítékot kért Moszkvától arra nézve, hogy az esetben, ha Szovjetország valamelyik szomszéd államát támadás érné, a megtámadott államnak segítséget nyújt. Angol politikai körök felfogása szerint az újabb angol javaslat a Szovjet-részről előterjesztett egyik javaslat elfogadását jelenti. A Szovjet részéről elvárt egyoldalú segélynyújtás a Szovjet légi, szárazföldi és tengeri haderők rendelkezésre bocsátásával, vagy hadianyagok szállításával történik. A Szovjet a javaslat értelmében köteles lenne a segélynyújtást olyan formában rendelkezésre bocsátani, ahogyan azt a megtámadott szomszédállam kéri.

Chamberlain üzenete Berlinbe: Továbbra is hajlandó tárgyalni Németországgal

Párizsból jelentik: A „Petit Journal” londoni jelentése szerint Henderson berlini angol nagykövet szerdán Weitzsäckelrel folytatott megbeszélése során a következőket közölte:

— Anglia azért vezette be a védkötelezettséget, mert az európai láthatáron mindeddig nem mutatkozott megnyugulás. Chamberlain továbbra is készséggel hajlandó tárgyalásokba bocsátkozni Németországgal, de feltétele az, hogy csak a fegyverkezések korlátozásáról és a nyersanyagok kérdéséről essék szó.

Létrejött a megegyezés a zsidótörvény tekintetében a magyar országgyűlés két háza között

Az 1919 augusztus elseje előtt kikereszteketekre nem vonatkozik a törvény, ha őseik már 1848 előtt Magyarországon laktak

Budapestről jelentik: A felsőház és képviselőház kiküldött albizottsága csütörtök délelőtt folytatta félbeszakított tanácskozásait. Szerdán este azzal végződött a tanácskozás, hogy az igazságügyi miniszter a kialakult ideiglenes áthidaló javaslatot megbeszéli a miniszterelnökkel és csütörtök délelőtt közli a kormány álláspontját. Az igazságügyi miniszter javaslata alapján kialakult áthidaló indítvány a következő:

1. A felsőháznak a zsürialakításra vonatkozó

javaslatától eltekintve, a törvény felhatalmazást ad a kormánynak arra, hogy a haza érdekében szerzett kiváló érdemek elismerésül egyes személyeket kivonjon a törvény hatálya alól.

2. Akik 1919 augusztus 1 előtt keresztelkedtek meg és felmenőik már 1848 előtt Magyarországon laktak, nem esnek a törvény rendelkezései alá. Az 1919 augusztus 1 után kitértekre nem vonatkozik. Ezek továbbra is zsidóknak tekintendők. Ellenben az 1919 augusztus 1 és

1939 január 1 között keresztény hitre tért szülők gyermekei, ha már keresztényeknek születtek, a törvény szempontjából nem tekintendők zsidóknak.

A csütörtök délelőtti ülésen *Tasnádi Nagy* András igazságügyi miniszter tudomására hozta az albizottságnak, hogy a kormány részéről hozzájárul a fenti módosításhoz, melyben előzőleg ideiglenesen megegyeztek. *Glattfelder* Gyula, *Serédi* Jusztinián, *Zsitvai* Tibor és *Ivádi* Béla szövegezték még fel ezután és a megegyezés fontosságát hangoztatták. Az albizottság egyhangúlag magáévá tette az indítványt és ezzel létrejött a megegyezés az országgyűlés két háza között. Az együttes teljes bizottság fél 11 órakor ült össze és az albizottság határozatát magára nézve kötelezőnek ismerete el.

A kiegyenlítő megoldás létrejötte után a törvényjavaslat most már gyors ütemben megy keresztül az országgyűlés mindkét házában. A képviselőház délelőtti formális ülést tartott és elhatározta, hogy péntek délelőtt összeül az egyeztető bizottság, jelentésének tudomásul vétele céljából. A felsőház ugyanebben az időben hasonló célból szintén összeül. Szombaton a képviselőház harmadszori olvasásában tárgyalja a módosított első szakaszt és a törvényjavaslatot még szombaton felterjesztik az államfőhöz kihirdetés végett.

Zsidó szövetkezet az új zsidótörvényhez való alkalmazkodás előmozdítására

Budapestről jelentik: A budapesti törvényeszkénél, mint cégbiróságánál érdekes cégbejegyzés történt. A csütörtök délelőtti bejegyzett cég az „Uj ut” nevű zsidó szövetkezet, amelynek célja az alakuló közgyűlés által elfogadott alapszabály szerint — az állás-, foglalkozás-, vagy kereset nélküli levő zsidó férfiak és nők nyilvántartása; a mindenkori törvény és rendelkezések értelmében zsidókkal betölthető állások, foglalkozások és munkaalakalmak nyilvántartása, kutatása; gazdasági termékek előállítására és eladása utján munkaalakalmak teremtése, átképző műhelyek és tanfolyamok szervezése, nyelvtanfolyamok fenntartása és elhelyező irodák bel- és külföldön való felállítására.

A magyar államférfiak látogatása Berlinben

Berlinből jelentik: A magyar államférfiak berlini látogatásának programja a következő:

Április 29-én érkezés Berlinbe, délután látogatások, este fogadás Hitler birodalmi vezér és kancellárnál.

Április 30-án a hősök emlékművének megkoszorúzását, délután látogatások, este ebéd Ribbentropnál.

Május elején a magyar államférfiak látogatásokat tesznek, délután részvesznek a hagyományos május elseji ünnepségeken a Lustgartenben, este ebéd a magyar követségen.

Teljes megegyezés a szerbek és horvátok között

Belgrád és a kommunistaellenes paktum

Zágrábról jelentik: Szvetkovicz juszozsláv miniszterelnök és Macek horvát parasztpárti vezér között a tárgyalások csütörtök délelőtt véget értek. A teljes megegyezésről még a délutáni folyamán hivatalos jelentést adnak ki.

Belgrádból jelentik: A „Politika” című belgrádi lap berlini jelentést közöl a következő címmel: „Berlinben nem volt szó Délszláviának a kommunistaellenes paktumhoz való csatlakozásáról”. A cikk szerint berlini politikai körökben nagy érdeklődést keltettek azok a hírek, hogy Délszlávia esetleg csatlakozik a bolsevistaellenes egyezményhez. Jól értesült berlini körök azt tartják, hogy Délszlávia magatartása teljesen világos és álláspontja ebben a kérdésben már rég meg volt határozva. Mértékadó német körökben jelentik, nem felel meg a valóságnak az, hogy Németország ilyen irányban kívánta volna Délszláviát befolyásolni. Annál kevésbé tette ezt, mert Délszlávia magatartása a bolsevizmussal szemben már régóta ismeretes.

Készült a Szent László-nyomda Rt. körforgógépén Nagyváradi, II. Károly király-ut 5. szám.

CENZURAT